Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 169 | Łódź, Poniedziałek, 22 lipca 1935 r. | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, כ״א תמוז תרצ״ה | № 169

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

ווייטערדיגע אנפאלען אויף יודען אין בערלין

יוליוש שטרייכער וועט ווערען פאליציי-פרעזידענט

בערלין, 21 (יט״א טעלעגראפיש)

דער קארעספאנדענט פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור דערוויסט זיך, אז אלס פאליציי-פרעזידענט אין בערלין וועט בעשטימט ווערען יוליוס שטרייכער. די בעשטימונג פון גראף העלדארף איז נאר א צייטווייליגע.

ס׳קומען ווייטער פאר אנפאלען אויף יודען בעזונדערס אין די קאפעען אויף קורפירסטענדאם. ס׳זענען נישט פארהאן קיין שום אויסזיכטען, אז די לאגע זאל זיך פערבעסערן, פערקעהרט, פון טאג צו טאג ווערט די לאגע פיל ערגער.

פערמשפט אויף 7 יאהר תפיסה

בערלין, 21 (יט״א טעלעגראפיש)

2 יודען זענען פערמשפט געווארען אויף 7 יאהר תפיסה יעדער פאר פערשפרייטען אנטי-נאצישער ליטעראטור.

קאנפיסקירט אויסלענדישע צייטונגען

בערלין, 21 (יט״א טעלעגראפיש)

היינט זענען דא קאנפיסקירט געווארען דער פאריזער „טאן", דער לאנדאנער „דיילי העראלד", „מארנינג פאסט" און אנדערע פאר ברענגען ידיעות וועגען פאגראם אויף יודען אין קורפירסטענדאם.

אנטי-נאצישע פראטעסט-אקציע אין אמעריקא

ניו-יארק, 21 (יט״א טעלעגראפיש)

אין אמעריקא ווערט אדורכגעפיהרט א גרויסע פראטעסט-אקציע נעגען די בעגייטע נאצישע דריפות אויף יודען, מארגען קומען פאר גרויסע פראטעסט-קאנפערענצען פון יודישען אמעריקאנער קאנגרעס און פון דער ציוניסטישער פעדעראציע.

10 מיליאן דאלאר פאר דייטשע פליטים

ניו-יארק, (יט״א טעלעגראפיש)

ווארבורג האט מיטגעטיילט, אז עס ווערט געשאפען א פאנד פון 10 מיליאן דאלאר אויף הילף פאר די פליטים פון דייטשלאנד.

פאר יודען פערבאטען...

בערלין, 21 (ספ. טעל.)

אין שטעטין איז ארויסגעגעבען געווארען א פערבאט, אז די יודען זאלען קומען אין די קור-ערטער, דער פערבאט איז מאטיווירט דערמיט, אז די יודען פיהרען זיך בלומרשט אויף פראוואקאטאריש בנוגע די דייטשע פרויען.

העלדארף האט בעקומען די מיסיע צו בעקעמפען יודען

בערלין, 21 (ספ. טעל.)

דער נייער בערלינער פאליציי-פרעזידענט ד״ר העלדארף האט ערקלערט א פארשטעהער פון „פעלקישען בעאבאכטער", אז ס׳בעמערקט זיך, אז די יודען פערהאלטען זיך לעצטענס שטארק חוצפה׳דיג, מיספרויכענדיג מיט דער דייטשער „גאסטפריינדשאפט", בעשטימענדיג מיך אלס פאליציי-פרעזידענט האט מען מיר געשטעלט פאר אנ׳אויפגאבע צו בעקעמפען די יודען, די קאמוניסטען און די פאליטישע טעטיגקייט פון די קאטאליקען.

דייטשע סטאטיסטיק וועגען יודען אין בערלין

בערלין, 21 (ספ. טעל.)

לויט דייטשע סטאטיסטישע ידיעות זענען אין לעצטען יאהר צוגעקומען אין בערלין 20.000 יודען, ארויסגעפאהרען זענען בלויז 2 טויזענד. די צוגעקומענע יודען אין בערלין רעקרוטירען זיך פון דער דייטשער פראווינץ.

ארויסגעגנב׳עט פון קבר דעם קערפער פון אנ׳אלטען יוד

טשענסטאכאוו (יט״א) א מערקווירדיגער פאל האט פאר׳גט אין שכינות׳דיגען שטעטעל אמי סטעוו. דער קריסטליכער סטרוזש פון דארטיגען יודישען בית-עולם האט געמאלדען די פארשטעהער פון דער קהלה, אז איין קבר איז געווארען אויסגעגראבען און איז לעדיג. ווי עס האט זיך דער נאך ארויסגעוויזען, האבען אונבעקאנטע פערברעכער ווארשיינליך א נאכט פריהער אויסגעגראבען דאס דאזיגע קבר פון וועלכען זיי האבען ארויסגענומען דעם קערפער פון 88-יעהריגען אמסטעווער איינוואוינער ירחמיאל ריימאן, וועלכער איז געשטארבען מיט 16 יאהר צוריק. צו וואס פארא צוועק דאס דאזיגע פערברעכען איז בעגאנגען געווארען — איז נישט קלאר. ביז איצט איז נישט געלונגען פעסטצושטעלען, וואו דער טויטער קערפער געפינט זיך. פאליציי פיהרט אנ׳אויספארשונג.

ענגלישע קאמבאטאנטען-דעלעגאציע אין בערלין

זאגט זיך אפ צו לעגען א קראנץ אויפ׳ן קבר פון געפאלענע נאציאנאל-סאציאליסטען

לאנדאן, 21 (ספ. טעל.)

אין בערלין ווילט איצט א דעלעגאציע פון בריטישען לעגיאן, וועלכע איז אהינגעפאהרען אויף א וויזיט צו די דייטשע קאמבאטאנטען. ס׳איז פארגעלעגט געווארען דער דעלעגאציע צו לעגען א קראנץ אויפ׳ן דענקמאל פון 16 היטלעריסטען, וועלכע זענען געפאלען אין יאהר 1933 בעת דער היטלעריסטישער רעוואלוציע אין מינכען.

די ענגלישע דעלעגאציע האט זיך אפגעזאגט דאס צו טון, ערקלערענדיג, אז זי וויל נישט מאכען קיין שום פאליטישע דעמאנסטראציע.

ס׳איז געקומען צו א קאנפליקט צווישען דער דעלעגאציע און דער נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי.

ס׳איז כדאי צו בעמערקען, אז די איניציאטיווע צו דעם וויזיט אין בערלין האט געגעבען דער פרינץ פון וועלס.

גרויסע באהן-קאטאסטראפע אין ראדאם

1 דערהרגעטער, 20 שווער-פערוואונדעטע, 20 לייכט-פערוואונדעטע

ראדאם, 21 (טעלעפאניש)

היינט 10 א זייגער פארמיטאג איז אויף דער סטאציע אין ראדאם אראפ פון די רעלסען א פאסאזשיר-צוג, וועלכער איז געגאנגען קיין דעמבלין. דריי וואגאנעס האבען זיך איבערגעקערט. איין פאסאזשיר איז דער׳הרג׳עט געווארען. ס׳זענען פערהאן פיל פערוואונדעטע. די מאכט פיהרט אנ־אויספארשונג.

ראדאם, 21 (טעלעפאניש)

די סיבה פון דער קאטאסטראפע אויף דער ראדאמער סטאציע איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען. די פראקוראטור און באהן-מאכט פיהרען אנ׳ענערגישע אויספארשונג. אין דער קאטאסטראפע זענען שווער פערוואונדעט געווארען 20 פערזאן. אלע זענען אפגעפיהרט געווארען אין ראדאמער שפיטאל. אנ׳ערך 20 לייכט-פערוואונדעטע איז ערטיילט געווארען הילף אויפ׳ן ארט. דער נאמען פון דער׳הרג׳עטען פאסאזשיר איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

די באהן-ליניע איז בעשעדיגט געווארען אויף א שטח פון 80 מעטער.

אפגעשטעלט אנטיסעמיטישע צייטונג אין אירלאנד

דובלין (יט״א) נאכ׳ן ערשיינען פון 5 נומערן איז אפגעשטעלט געווארען די אנטיסעמיטישע וואכענשריפט „אאוסטאס געדהיל".

פראפ. מאגנוס האט רעזיגנירט פון קאנצלער-אמט אין העבראישען אוניווערזיטעט

ירושלים, 21 (יט״א טעלעגראפיש)

„הארץ" טיילט מיט, אז מאגנוס האט רעזיגנירט אלס קאנצלער פון דער העבראישער אוניווערזיטעט. מארגען וועט ערשיינען אנ׳אפיציעלער קאמוניקאט וועגען דער רעזיגנאציע.

צו דער „מזרחי"-וועלט-קאנפערענץ

קראקא (יט״א) פאר דער מזרחי-וועלט-קאנפערענץ אין קראקא, וועט זיך אין קראקא בעראטען די „מועצה הראשית" פון דעם תורה-ועבודה וועלט-פערבאנד, אין וועלכען עס גרופירען זיך אלע מזרחיסטישע יוגענד-ארגאניזאציעס, ווי „הפועל-המזרחי", „חלוץ המזרחי", „השומר הדתי", „בני-עקיבא" און אויך די רעליגעז-נאציאנאלע מיידלעך-ארגאניזאציע „ברוריה". דעם שווער-פונקט פון די בעראטונגען וועט בילדען דאס פראבלעם פון הסכם צווישען דעם „הפועל-המזרחי" און דער „הסתדרות".

קאטאסטראפע מיט 2 ווארשאווער סטודענטען אין זאקאפאנע

זאקאפאנע, 21 (ספ. טעל.)

2 סטודענטען פון ווארשאווער אוניווערזיטעט קאוואדלא און קערן האבען געמאכט אנ׳אויספלוג אין די בערג. זיי האבען פערבלאנדזשעט און געקומען צו א געפעהרליכען פונקט. פלוצלונג זענען זיי אריינגעפאלען אין אפגרונד. קערן איז דער׳הרגעט געווארען, קאוואדלא איז אפגעראטעוועט געווארען.

צוליב׳ן טויט פון אונזער ג. ווארשאווער קארעספאנדענט

רעז. ש. יאנאווסקי

דריקען מיר אויס דער משפחה אונזער טיפסטען מיטגעפיהל

רעד. „נייער פאלקסבלאט"

די מצבה אויף ביאליקס קבר

וועט ענטהילט ווערען די נאהענטסטע טעג

ירושלים, 21 (יט״א טעלעגראפיש).

די מצבה אויפ׳ן קבר פון חיים נחמן ביאליק וועט ענטהילט ווערען אין עטליכע טעג ארום אין טאג ווען ביאליק איז געקומען צו קבורה אין ארץ-ישראל.

פערמאכט זיך די זייד-פאבריק אין ארץ ישראל

צוליב יאפאנישער קאנקורענץ

ירושלים, 21 (יט״א טעלעגראפיש)

צוליב דעם יאפאנישען דומפינג האט זיך געמוזט שליסען די זיידען-פאבריק פון יפו. אין דער פאבריק איז אינוועסטירט געווארען 80 טויזענד פונט. 120 ארבייטער זענען געבליבען ארבייטסלאז.

פאלעסטינער רעגירונג פערברייטערט דעם חיפהער פארט

ירושלים, 21 (יט״א טעלעגראפיש)

די רעגירונג איז צוגעטרעטען צו פערברייטערן דעם פארט אין חיפה אויף דעם אופן, אז דער פארט זאל קענען אויפנעהמען 10 שיפען מיטאמאל. אנשטאט דעם, וואס ביז-איצט האט דער פארט געקענט אויפנעהמען 4 שיפען.

ז.ז.ז. געהט צו די וואהלען

ווארשא, 21 (טעלעפאניש)

דער אויבער-ראט פון ז.ז.ז. האט בעשלאסען אנטיילצונעהמען אין די סיים-וואהלען. אזוי ארום איז מאראטשעווסקי׳ס שטאנדפונקט אפגעווארפען געווא[רען]

איטאַליע רייסט איבער

די דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען מיט אביסיניען

צוליב דער רעדע פון אביסינישען קעניג

פּאַריז, 21 (ספּ. טעל.)

די לעצטע דרייסטע רעדע פון אביסינישען קעניג וועגען קאָנפליקט מיט איטאַליען האָט ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג אין איטאַליען. מען רעכענט, אז מוסאָליני וועט דערויף ענטפערן מיט'ן איבערייסען די דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען מיט אביסיניען. די מלחמה־אָפּעראַציעס וואָלטען זיך אָבער אין אזא פאַל נאָך איצט נישט אָנגעהויבען.

שווערע אויטאָבוס־קאַטאַסטראָפע אין פראַנקרייך

פּאַריז, 21 (ספּ. טעל.)

אונטער פּאַריז איז פאָרגעקומען אַ קאַטאַסטראָפע מיט אַנ'אויטאָבוס, וועלכער האָט זיך איבערגעקערט. 5 פּערזאָן זענען דערהרג'עט געוואָרען, 8 זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען.

א רעגען פון וואולקאַן־אַש אויף א שטאָט

בוענאָס־איירעס, 21 (ספּ. טעל.)

פון שבת אָן פאַלט אויף דער שטאָט קאשאמאַרקא וואולקאַנישער אַש, וועלכער בעדעקט די גאַסען מיט א דיקער שיכט, ווי מען איז זיך משער שטאַמט דער אַש פון וואולקאַן דעקאַפּיטאַרא.

פערשטאַרקט דער איינהייטס־פראָנט

צווישען סאָציאַליסטען און קאָמוניסטען אין פראַנקרייך

פּאַריז, 21 (ספּ. טעל.)

דער סאָציאַליסטישער „פּאָפּולער" און קאָמוניסטישער „הומאַניטע" האָבען אָפּגעדרוקט אַ בשותפות'דיגען אויפרוף וועגען דעם איינהייטליכען פראָנט צווישען די סאָציאַליסטען און קאָמוניסטען.

דער אויפרוף רופט די ארבייטער איינצואָרדענען סוף יולי און אָנהויב אויגוסט גרויסע מאַניפעסטאַציעס, כדי צו פערשטאַרקען דעם איינהייטליכען פראָנט.

נייע סטאַוויסקי אַפערע אין פּאַריז

א באַנקיר האָט בעשווינדעלט אויף 100 מיליאָן פראַנק

פּאַריז, 21 (ספּ. טעל.)

דער דירעקטאָר פון דער טראַוועלער באַנק, נעיל דעקער האָט פערמאַכט די באַנק און איז אנטלאָפען צוזאַמען מיט זיין פרוי און ברודער. די שאָדענס, וואָס די קליענטען פון דער באַנק האָבען געליטען ווערען בערעכענט אויף הונדערט מיליאָן פראַנק.

סאָוויעטען וועלען העלפען כינא געגען יאַפּאַן

אויפרעגונג אין יאַפּאַן

טאָקיאָ, 21 (ספּ. טעל.)

פון שאַנכיי מעלדעט מען, אז דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדאָר אין כינא גאָגאָמאָלאָוו האָט זיך גע־ווענדעט צו דער נאַנקינער רעגירונג וועגען שליסען א פריינדשאַפטס־אַמט. גלייכצייטיג האָט באָגאָמאָלאָוו אויסגעדריקט זיין הייסע סימפּאַטיע פאַר כינא צוליב דעם בעוואָפענטען קאָנפליקט מיט'ן יאַפּאַנישען מיליטער אין די צפון־פּראָווינץ. דער סאָוויע־טישער דיפּלאָמאַט האָט ערקלערט, אז די סאָוויע־טען זענען גרייט צו געבען כינא הילף אויב דאָס יאַפּאַנישע מיליטער וועט זיך ווייטער פּראָוואָצירען אויף דער כינעזישער טעריטאָריע. די כינעזישע רעגירונג האָט אָפּגעוואָרפען די סאָוויעטישע פּראָפּאָזיציע אלס א פריהצייטיגע.

די יאַפּאַנישע פּרעסע איז צוליב דעם סאָוויע־טישען פאָרשלאָג צו כינא זעהר אויפגעבראַכט.

פערשוואונדען געוואָרן 5 יודען

אויף דער סאָוויעטיש־עסטלענדישער גרעניץ

טאַלין, 21 (ספּ. טעל.)

אויף דער עסטלענדיש־סאָוויעטישער גרעניץ זענען פערשוואונדען געוואָרען 5 יודישע ליטעניקעס, וועלכע זענען געגאַנגען שפּאַצירען נעבען דער גרעניץ.

די עסטלענדישע גרעניץ־וואַך זוכט די פערשוואונדענע.

פינף מיליאָן היימלאָזע

צוליב דער פערפלייצונג אין כינא

שאַנכיי, 21 (ספּ. טעל.)

די פערפלייצונג אין טאָל פון געלען טייך ווערט, צוליב די פסדר'דיגע רעגענס, אלס דראָהענדער. דאָס וואסער פערפלייצט יעדען טאָג נייע שטעט און דערפער, די שאָדענס לאָזען זיך גאָרנישט אָפּשאַצען. דער גובערנאַטאָר פון שאַנטונג בערעכענט די צאָהל היימלאָזע אויף 5 מיליאָן, צווישען זיי הערשט הונגער און עפּידעמיעס.

פייערונגען אין א"י צוליב די יאָהרצייטען פון ד"ר הערצל און חיים נחמן ביאַליק

ירושלים, 21 (ימ"א טעלעגראַפיש)

נעכטען האָבען זיך אָנגעהויבען די פייערונגען צוליב די יאָהרצייטען פון ד"ר טעאָדאָר הערצל און חיים נחמן ביאַליק. די פייערונגן זענען פאָרטגעזעצט געוואָרען היינט און וועלען פאָרקומען אויך מאָרגען.

אמעריקא דערלאָזט נישט

צו פערשטאַרקען מיט געוועהר איטאַליען און אביסיניען

וואַשינגטאָן, 21 (ספּ. טעל.)

דער פאָרזיצער פון דער סענאַט־קאָמיסיע צו קאָנטראָלירען די בעוואָפנונג האָט ערקלערט, אַז ער האָט דעלעגירט 20 אַגענטען אין די געוועהר־פאַבריקען כדי זיך צו איבערצייגען, צי זיי שיקען נישט אַרויס קיין מלחמה־מכשירים קיין איטאַליען אָדער אַביסיניען. קיין שום פערדעכטיגעס איז ביז איצט נישט בעמערקט געוואָרען.

וואַהל־בעוועגונג צום 19־טען ציוניסטישען קאָנגרעס

בריסעל (יט"א) אין בעלגיען זענען היי־יאָהר פערשפּרייט געוואָרען 4200 שקלים, און די בעלגישע ציוניסטען וועלען אויפ'ן 19־טען קאָנ־גרעס שיקען צוויי דעלעגאַטען. וועגען די קאָנ־גרעס־מאַנדאַטען קעמפען דריי ליסטעס: פון די אַלגעמיינע ציוניסטען (וועלכע זענען נישט אָנגע־שלאָסען אָן קיין איינעם פון די צוויי פערבאַנדען), מזרחי און בלאָק פון אַרבייטענדען א"י.

אַמסטערדאַם (יט"א) די וואַהלען צום 19 ציוניסטישען קאָנגרעס האָבען אין האָלאַנד געגעבען פאָלגענדען רעזולטאַט: פּועלי ציון 245 שטי־מען, אַלגעמיינע ציוניסטען 212, מזרחי 118 שט.

קאָפּענהאַגען (יט"א) די דענישע ציוני־סטישע אָרגאַניזאַציע האָט בעשלאָסען אָנצושליסען זיך אָן דער וועלט־פעראייניגונג פון אַלגעמיינע ציוניסטען. א קלענערער טייל פון די דענישע ציוניסטען געהערען צו מזרחי.

רמב"ם־אקאַדעמיע אין דער לאָנדאָנער אוניווערזיטעט

בעגריסונגס־רעדע פון עגיפּטישען מיניסטער אין לאָנדאָן

לאָנדאָן (יטא") אין דער לאָנדאָנער אוני־ווערזיטעט איז פאָרגעקומען אַ פייערליכע אַקאַדעמיע געווידמעט דעם 800־טען געבורטסטאָג־יובילעאום פון רמב"ם.

די הויפּט־לעקציע האָט געהאַלטען פּראָפ. א. ס. יאַהודאַ.

די פייערונג האָט געעפענט דער עגיפּטישער מיניסטער אין לאָנדאָן, האַסאַן סאַברײ־ביי, וועלכער האָט אונטערגעשטראָכען דעם פאַקט, וואָס דער יובילעאום איז בעגאַנגען געוואָרען מיט ספּע־ציעלער פייערליכקייט אין עגיפּטען אונטער די אויספּיציען פון דער עגיפּטישער רעגירונג, עגיפּ־טישען אוניווערזיטעט און פיל ליטעראַרישע און וויסענשאַפטליכע געזעלשאַפטען, אַלס אין דעם לאַנד, אין וועלכען דער רמב"ם האָט פערבראַכט דעם גרעסטען און וויכטיגסטען טייל פון זיין לעבען.

מיניסטער סאַבריי רעדט דאַן וועגען דער אונגעהייערער השפּעה, וועלכע דער רמב"ם האָט געהאַט אויף דער געשטאַלטונג פון רעליגיעזען און עטישען לעבען אין די מזרח — לענדער און דריקט אויס זיין גרויסע צופרידענהייט, דאָס ער קען בעגריסען די דאָזיגע פערזאַמלונג אַלס פאָר־שטעהער פון עגיפּטישען קעניג אין לאָנדאָן.

Doktór
Z. Henrykowski
ספּעציאַל־אַרצט פאַר ווענערישע הויט־קראַנקהייטען און מענער־שוועכע
וואוינט יעצט
9 טראַוגוטאַ 9
טעל. 262-98
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 6—9 אָווענד.
פאַר פרויען א ספּעצ. וואַרטע־זאַל

Dr. med. P. Braun
ספּעציאַליסט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 8—1 און פון 4—8 אָוו.
Cegielniana 4, tel. 100-57.

Dr. REICHER
פאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען און פּסיכאָ־אַנאַליזען
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—8 אָווענד

שייטלען
מיט פּאַריזער שריפטן און פערטיגע שייטלען
ביי קערש.
סקווערא 15

וויכטיג פאַר דאַמען
נאָר פאַר 2 זל. ווערע איבערגע־מאַכט די עלטעסטע
היטען
אויף גאַנץ ניי און אויך נייע היטען צו־געשטעלט
3.50 די אדרעס
Modystka „TOLA"
23 Zawadzka 23

ערקלערונג!
איך ערקלער דעס ה' י. ש. גאָמפּריכט פון אלעקסאַנדער, אַזוי ווי ער האָט ביי מיר גענומען 300 זל. וועקסלען דעם 5/5 ד. י. און ביז יעצט נישט געליפערט קיין סחורה, וועל איך די וועקסלען נישט צאָהלען.
אשר אַש
נאָוואָמיעסקאַ 10.
9574

ד"ר
ל. שיפּמאַן
האָט זיך איבערגעצויגען פון זשעלאַנאַ 3
אויף 64 זאַבאַדניאַ 64
פראָנט, 2־טער שטאָק. טעל. 106-72.

צו פעדדינגען
2 גרויסע שטובען
קאַניאָווער שיסער־פולק 3. 28.
צו ערפאַהרען ביים הויז־וועכטער.

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז שבת געשטאָרבען מיין ליבער זוהן, ברודער און שוואָגער
ב"ע
אברהם דאָבניעווסקי
אין בליהענדען עלטער פון 19 יאָהר.
די לויה איז פאָרגעקומען זונטאַג, דעם 21־טען יולי 1935 פון טהרה־הויז וועגען וואָס עס טיילט מיט אין גרויס צער
די אין טיפען טרויער פערבליבענע פאַמיליע.

פאַר גאַרד, ביושוטעריע
און לאַמבאַרד־קוויטען צאָהלט די העכסטע פּרייזען
איזידאָר פּיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7.

Dr. Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען־, האַרץ־ און סקלעראָז־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145,
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אָוו.

גאַסטשפּילען פון וואַרשאווער „יונג־טעאַטער"
אלע קומען אויף דער לעצטער פאָרשטעלונג פון
„באַסטאָן"
דינסטאַג, דעם 23 יולי, 9 אָוונט
אין „פילהאַרמאָניע"
„באַסטאָן" ווערט געשפּ. ענטגילטיג שוין צום לעצטען מאָל
צו די ביליגסטע פּרייזען פון 54 גר. ביז 1.50 זל.
בעזאָרגט אייך בעצייטענס מיט בילעטען.
בילעטען בעקומט מען שוין יעדען טאָג: אין „טרמפער־ווינקעל" פּאָלודניאָווע 20; אין די פּראָפ. פּעראַפּגען, פּגראַדאָווע 9; אין דער גראָסער־ביליאָטעק, זאַבאַדניאַ 68; בא די פּאָצ. האַנדווערקער, ציגעל־גאַס 4. — פאַר דער פאָרשטעלונג איינלייזונגס־קאַסע פון ה' ב. וויראַווסקי.

בעקאַנטמאַכונג.
דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אַז מיין סאָדע־וואַסער־פאַבריק איז איבערגעטראָגען געוואָרען
אויף פּילסודסקיעגאָ 69
יעדע בעשטעלונג ווערט פּינקטליך ערלעדיגט.
ספּעצ. כריינע באַלאַנסן וואַסער מיט אייז אויף שבת
טעלעפאָן 190-48. מיט אַכטונג פרידוואַלד

דער גריכישער קעניג קומט צוריק

עס ווערען שוין געפיהרט וועגען דעם אונטערהאנדלונגען

לאנדאן, 21 (ספּ. טעל.)

דער בירגערמייסטער פון אטען קאטציאס איז געקומען היינט קיין לאנדאן און האט אפגעהאלטען א 6־שעה׳דיגע קאנפערענץ מיט דעם געוועזענעם גריכשען קעניג געארג. ווי בעקאנט האנדעלט עס זיך וועגען צוריקקעהרען פון קעניג קיין גריכענלאנד.

געשפאלטען זיך דער „פועל המזרחי"

ירושלים, 21 (יט"א טעלעגראפיש)

דער „הפועל המזרחי" האט זיך געשפאלטען אויף 2 בעזונדערע פארטייען.

קאנפליקט צווישען תל־אביב׳ער מאגיסטראט און דעם שטאט־קווארטאל רמת־השרון

תל־אביב (יט"א) צווישען דער תל־אביב׳ער עירה און ראט פון תל־אביב׳ער שטאט־קווארטאל רמת־השרון איז ענטשטאנען א קאנפליקט צוליב דעם, וואס די עירה האט בעשלאסען צו צושטערען דעם גארטען, וואס געפינט זיך אין רמת־השרון און זיין פלאץ אויסצונוצען פאר בנינים. די עיריה האט נאך מיט צוויי חדשים אנגעהויבען אויסהאקען די בוימער און געמאכט הכנות צו די בוי־ארבייטען. איצט איז די תל־אביב׳ער עיריה ווידער צוגעטרעטען צו בעזייטיגען דעם גארטען. דער ראט פון רמת השרון האט איבערגעשיקט א פראטעסט־דעפעשע צום קרייז־קאמיסאר מיט דער דרינגענדער ביטע צו פעראָרדנען אפצושטעלען דאס פערניכטען דעם גארטען, וועלכער איז דאס אייגענטום פון רמת־השרון.

Dr. med. H. LUBICZ

פאר הויט. ווענערישע און געשלעכטס־קראנקה.

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 114-32

עמפפאנגס־שעה׳ 8-10. 12-2 און 5-8 אָוועגד

זונטאג פון 9-11 בייטאג און יום־טוב פון 9-1.

פאר דאמען — א בעזונדערער ווארטע־זאל.

די אונרוהען אין אירלאנד דויערען

פיל דערהרג׳עטע און פערוואונדעטע

לאנדאן, 21 (ספּ. טעל.)

אין בעלפאסט איז נעכטען ווידער געקומען צו נייע שיסערייען. 8 פערזאן זענען דערהרג׳עט געווארען, פיל זענען פערוואונדעט געווארען, אויף דער יארק־גאס זענען אנוטערגעצונדען געווארען עטליכע הייזער. פדי צוריקצושטעלען די ארדנונג, איז ארויסגעשיקט געווארען מיליטער אויף פאנצער־אויטאס, אויף פיל גאסען זענען אויפגעשטעלט געווארען באריקאדעס.

רעזולטאטען פון די קאנגרעס־וואהלען אין ליטע

קאוונא, 21 (יט"א טעלעגראפיש)

די וואהלען צום קאנגרעס אין ליטע האבען גענעבען פאלגענדע רעזולטאטען:

די ארבייטער־ליסטע — 9 מאנדאטען, מזרחי — 2, יודענשטאטס־פארטיי — 2, נייטראלע אלגעמיינע ציוניסטען — 2, וועלט־פעראייניגונג פון אל געמיינע ציוניסטען — 1.

הילפס־אקציע אין דרום־אפריקע

לטובת די פוילישע יודען

יאהאניסבורג (יט"א) אויף א פערזאמלונג פון פארשטעהער פון צאהלרייכע יודישע קהלות און אינסטיטוציעס אין דרום־אפריקע איז דא געעפענט געווארען א זאמעל־קאמפאניע לטובת די יודען אין פוילען. דעם פארזיץ אויף דער פערזאמלונג האט געפיהרט דער בירגערמייסטער פון יאהאניסבורג, ל. גראבנער (א ביאליסטאקער יוד), וועלכער האט פאר געלעזען א דעפעשע פון ענגלישען ועד הקהלות וועגען דער דרינגענדער נויטווענדיגקייט אנצוהויבען א הילפס־אקציע פאר די פוילישע יודען. ל. גראבנער האט אויסגעדריקט די האפנונג, אז די יודען אין דרום־אפריקא וועלען זיך מיט א ברייטער האנד אנרופען אויף דעם נויט־רוף. נאך די רעדעס פון אנדערע בעטייליגטע אין דער פערזאמלונג איז געוועהלט געווארען אנ׳אויספיהר־קאמיסיע פאר דער זאמלונג־אקציע בראש מיט׳ן בירגערמייסטער ל. גראבנער.

פון אראבישע לאגער אין א"י

ירושלים (יט"א) דער קארעספאנדענט פון „אל באלאג" (קאאירא) דערצעהלט פרטים פון גאנג פון די פערהאנדלונגען צווישען די א"י־אראבער וועגען דער שאפונג פון אנ׳אויבערשטען אראבישען ראט, אין וועלכען עס זאלען אריין פארשטעהער פון די פיר אראבישע פארטייען (מופטי פארטיי, כאלדי־פארטיי, נאשישיבי־פארטיי, און אראבישען יוגענד־פערבאנד). בעזונדערס טעטיג איז אין די פערהאנדלונגען די פארטיי פון ירושלים׳ער בירגערמייסטער ד"ר כאלדי (אראבישע רעפארם־פארטיי). עס ווערט פארגעשלאגען, אז אין ראט זאל יעדע פון די פיר פארטייען דעלעגירען צו דריי פארשטעהער. די מופטי־פארטיי מאכט שוועריגקייטען און איז נאך דערווייל נישט מסכים אויף א גלייכע פערטרעטונג פון דער פארטיי פון נאשישיבי. די פערהאנדלונגען ווערען נאך פארטגעזעצט.

גריכישע רעגירונג בעשטימט צעהן מיליאן דראכמעס

פאר׳ן אויפבוי פון יודישען קווארטאל אין סאלאניקי

אטען (יט"א) די מלוכה־ארגאנען טיילען מיט, אז די גריכישע רעגירונג האט בעשלאסען צו אסיגנירען 10 מיליאן דראכמעס פאר׳ן אויסבוי און בענייאונג פון יודישען קווארטאל אין סאלאניקי.

לאדזשער נייעס

ארעסטירט לאנדוי׳ן און שטערנפעלד׳ן

די אינהאבער פון אפגעברענטען האלץ־סקלאד

(א) אין שייכות מיט דער גרויסער שרפה פונם האלץ־סקלאד אויף נאווא־זארזשעווסקא 55 און אין רעזולטאט פון דער דערוויילגער אויספארשונג, זענען ארעסטירט געווארען די אינהאבער פונם סקלאד יצחק לאנדוי און מענדעל שטערנפעלד.

די אויספארשונג דויערט.

בעפאלען אין גאס

נעכטען בעת דער 28־יעהריגער ב. לעווי איז געגאנגען אין געזעלשאפט פון א דאמע אויף פראנציסקאנער גאס, ארום 10 א זייגער אין אווענד, זענען איהם בעפאלען א גרופע כוליגאנעס און האבען איהם צושלאגען ביז בלוט.

צושלאגען געווארען

(א) נעכטען זענען בעת קריגערייען שטארק צושלאגען געווארען:

די 37־יעהריגע העלענא ביעלעצקא (אויף לובעלסקא 8), און וויקטאריא דוויליקאווסקא (אויף זשגאורסקא 89).

צו זיי איז ארויסגערופען געווארען פאגאטאוויע.

יובילעאום־פייערונגען!

אין שלאסער־מייסטער־צעך

(א) דער צעך פון שלאסער־מייסטערס אין לאדז האט נעכטען געפייערט דעם יובילעאום פון זיינע פערדינסטפולע מיטגלידער, וועלכע זענען בעצייכענט געווארען פאר זייער 25־יעהריגער ארבייט אויפן פראפעסיאנעלען און ארגאניזאציאנעלען געביט.

אזוי זענען אויסגעצייכענט געווארען: יוליאן אולריך, אלפרעד גאל, אדאלף דרעוויץ, רודאלף גערליץ, יוזעף קולישיעוויטש, ראבערט גאליץ, יוזעף וואיטשעכאווסקי, פרידריך שילער.

פערשאדעט בעת דער שרפה

(א) בעת דער שרפה אין גאטליבאווסקים אפפאל סקלאדען זענען שטארק פערשאדעט געווארען די פארטיערען פון דער פאבריק יאן קרוג און אלבערט רוף.

פיש און שאמפאן...

(א) אויף 11 ליסטאפאד 10 האט זיך לייכט פערגיפטעט מיט נישט־פרישע פיש די משפחה שאמפאן.

פאגאטאוויע האט די קראנקע ערטיילט ערשטע הילף.

אורטייל פון העכסטען טריבונאל

פאטענטען שטראפען

א שטראף פאר איבערטרעטען די בעשטימונגען וועגען פאטענטען ווערט נישט אנגעווענדעט סאלידאריש.

ארבייטער — שותף

אויב א סוביעקט ארבייט אין א פריזיר־אנשטאלט אויף פראצענטער פון אומזאץ, ווערט ער נאך נישט בעטראכט פאר קיין שותף. אלענפאלס ביים קוואליפיצירען די פאטענטען־קאטעגאריע ווערען אזעלכע פערזאנען פעררעכענט אלס ארבייטער.

דער סימן פון א שותף איז אנטייל אין אלע לויפענדע אויסגאבען, אינוועסטיציעס, און אין דער גאנצער ריזיקע פון געשעפט.

פאטענטען

א פאטענט אויף ווארשט בערעכטיגט נישט צו א פערקויף פון פלייש. קוים וויל מען ביידע בראנזשעס פיהרען צוזאמען, מוז מען אויסקויפען 2 פאטענטען.

קוים איז אנ׳ענדערונג פון בעל־הבית נישט נאטירט געווארען אויפ׳ן פאטענט, קאן מען נאר ארויפלייגען אויפ׳ן אייגענטימער אנ׳ארדנונגס־שטראף מ׳טאר אבער נישט אנערקענען די אונטערנעמונג פאר א געפיהרטע אהן א פאטענט.

צאל ענינים

וויבאלד עמיצער איז בעפרייט געווארען פון פארוואורף, אז ער האט בעוואוסטזיניג געקויפט געשמוגעלטע סחורה, טאר מען איהם די קוועסטיאנירטע סחורה ניטש פערקויפען.

צו אויסדויער אין קאמף געגען דער ראסיסטישער רשעות

אויפרוף צו דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען

ווארשא (יט"א) אין צוזאמענהאנג מיט דער פרישער רדיפות־כוואליע אויף יודען אין דייטשלאנד ווערט ארויסגעגעבען פאלגענדער אויפרוף:

צו דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען!

די לעצטע געשעהענישען אין דריטען רייך, די ווילדע ארויסטריטען, פערשטארקטע פערפאלגונגען געגען דער ענטרעכטעטער און שוצלאזער יודישער בעפעלקערונג אין בערלין און אנדערע שטעט פון דייטשלאנד, וואס זענען איצט בעגייט געווארען מיט דער פולער קראפט צוליב דער ביישפיללאזער אנטיסעמיטישער העצע, וואס ווערט אונאויפהערליך געטריבען דורך די ראסיסטישע פיהרער — צווינגען אונז, די פארשטעהער פון אלע יודישע פאליטישע, ווירטשאפטליכע און קולטורעלע ארגאניזאציעס אין לאנד, צו וועקען די וואכזאמקייט פון דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען איבער׳ן גורל פון שווער־געפרובטען דייטשען יודענטום און רופען פעסטער צו שליסען די רייהען און קאנסאלידירען אלע געזעלשאפטליכע כחות, כדי פארטצוזעצען דעם קאמף געגען ראסיזם.

אויף די גאסען און אין עפענטליכע לאקאלען, דורך דער פרעסע און אין די קינאס פון דייטשלאנד ווערט געפיהרט א מורא׳דיגע העץ־קאמפאניע, וואס בעדראהט די פיזישע עקזיסטענץ פון דער יודישער בעפעלקערונג. די דאזיגע געשעהענישען אין דיישטלאנד, וואו די יודישע בעפעלקערונג ווערט אויף אנ׳אונברחמנות׳דיגען אופן פערפאלגט און בעליידיגט, וואו זי ווערט שוין ארויסגעשטויסען פון די סאמע לעצטע פאזיציעס, וואס זענען איהר נאך פערבליבען — די דאזיגע געשעהענישען זענען עלול ווידער אמאל צו פערפלייצען די אייראפעאישע לענדער מיט א שטראם פון נייע פליטים, וועלכעוועלען, צוליב דעם שווערען ווירטשאפטליכען קריזיס, פערגרעסערן די אונגעהויערע צאהל ארבייטסלאזע, פליי בענדיג עלענד און שוצלאז. אהן אויסזיכטען צו געפינען וועלכע עס איז עקזיסטענץ. אזוי ארום וועלען צו דער גרויסער צאהל פליטים, וואס וואלגערן זיך נאך ביז איצט ארום אין פערשידענע לענדער, צוקומען נייע קאדרען פון אונגליקליכע נע־ונד׳ניקעס.

אין אנבליק פון דאזיגען פערשארפטען אנגריף אויף דער זיכערקייט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין דייטשלאנד, האלטען מיר פאר אונזער חוב צו רופען דאס גאנצע פוילישע יודענטום, צוזאמען מיט׳ן יודענטום פון דער גאנצער וועלט, צו אויסדויער אין קאמף געגען דער ראסיטישער רשעות. אין דעם דאזיגען קאמף, וואס איז אונז אויפגעצוואונגען געווארען דורך די, וואס האבען אויף זייער פאהן אויפגעשריבען די פולשטענדיגע פערניכטונג פון יודענטום, טארען מיר נישט אפשטעהן, נישט בלויז צוליב׳ן כבוד פון עלטסטען קולטור־פאלק, וואס ווערט ברוטאל געטרעטען מיט די פיס, נאר אויך צוליב׳ן וואויל פון דער גאנצער פרייהייט ליבענדער און קולטור־מענשהייט. נאר דער פעסטער אייגהייטליכער ווילען פון גאנצען יודענטום, וואס וועט זיך אויסדריקען אין דער ווייטערדיגער ווירדיגער און אונערמידליכער פארטזעצונג פון פערטיידיגונגס־קאמף געגען ראסיזם און אין אויסמיידען אלץ, וואס שטאמט אדער האט א שייכות מיט נאצי־דייטשלאנד — נאר די דאזיגע אונבויגזאמע סאלידאריטעט וועט אונזער קאמף פאר גערעכטיגקייט דערפיהרען צום נצחון!

אינזש. אנטאני אייגער, אליהו אבראהאמער (קאטאוויץ), דיאנא אייגער, אדוו. ב. אלאמוצקי, וו. אייזענפארב, אדוו. י. ארענשטיין (שטשעקאטין), אדוו. באומבערג, פרוי ד"ר ברעגמאן, אינזש. באסין, מגר. לעאן ברעגמאן, ד"ר י. גאטליב, י. גיטערמאן, א. געפנער, אשר גאלדוויכט, סט. גאלדקראוט, אנזש. גאלדשטאט, אינזש. פ. גאלדקראוט, הרב חיים־עוזר גראדזענסקי (ווילנע), אדוו. א. הארטגלאס, ב. וו. הענדרעלעס, אינזש. הערצבערג, ד"ר א. האלפערן (סטאניסלאוואוו), י. העבער (קאליש), ד"ר א. ווארטמאן, דעפ. וו. ווישליצקי, ש. וואלקאוויטש, אדוו. ז. ווארהאפטיג, ד"ר ב. וודאווינסקי ד"ר יעקב וויגאדזקי (ווילנע), י. וויגאדסקי (בענדין), ד"ר ש. וויינציהער, (בענדין), דעפ. ד"ר ע. זאמערשטיין, אינזש. מ. זיידענמאן, אדוו. ס. זיידענמאן, ל. זונדעלעוויטש, וויקטאר חיות (לעמבערג), מארק טורקאוו, אדוו. טעמפעל, א. טיקטין (ביאליסטאק), מ. יוסטמאן, ד"ר ב. יאז, צבי יאשונסקי (ווילנע), י. מ. לעווין, לעאן לעוויטע פ. ליבערמאן, דעפ. הרב א. לעווין, ד"ר ג. לעווין, אינזש. א. לעשטשינסקי, ד"ר סאלאמעא לעוויטע, ד"ר רפאל לאנדוי (קראקא), י. לעווענשטיין (לאדז), א. מאזור, מ. מייזעל, ב. מארקהיים, מ. מאזעס, דעפ. ל. מינצבערג, ד"ר י. מילייקאווסקי, אדוו. ז. מענקעס (לאדז), הרב מארגענשטערן (לודמיר), י. סענדיק, א. שלאסבערג (וואלקאוויסק), ד. פלינקער, ד"ר פערבער, מאקסימיליאן פרידע, אנאטאל פרומקין (לאדז), אינזש. ג. פראשקער (לאדז), א. ציטלין, י. מ. פריוועס הרבנית כהנא, ל. קרוק (ווילנא), י. קראמאטשינסקי (לאדז), ד"ר ל. קויפמאן (קאטאוויץ, ד"ר מ. קליינבוים, דעפ. ד"ר ה. ראזמארין, ד"ר רעזניקאוו, סענ. הרב י. רובינשטיין, תמר שאר, ד"ר ראזענמאן (ביאליסטאק), ל. שטשאראנסקי, פראפ. ד"ר מ. שאר, אינזש. סט. שערעשעווסקי, אינזש. א. שעסקין, נ. שוואלבע, ש. שענברון, בערטא שעראשאווסקא, רפאל שערעשאווסקי, ד"ר ד. שרייבער (לעמבערג).

אינדיווידועלע רייזעס

קיין פאלעסטינא

יעדע 2 וואכען געגען קויציע פון 1.800 זל.

ערלעדיגט

Wagons-Lits Cook

PIOTRKOWSKA 64, tel. 170-77.

לאדז,
22 יולי 1935

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז,
22 יולי 1935

די אנטיסעמיטישע גאנגרענע

מוז אין ווארצעל בעקעמפט ווערן

די שטראף - קאדעקסען פון אלע לענדער ענטהאלטען אין זיך א בעזונדערען ארטיקעל, וועלכער פערבאט צו פערשפרייטען שנאה צווישען די בירגער, צווישען איין רעליגיע אדער נאציאנאלע גרופע און דער צווייטער און דאס צוליב די מאטיווען איינצוהאלטען די עפענטליכע רוה.

און ווירקליך, ווערט דער ענטשפרעכענדיגער ארטיקעל פון שטראף - קאדעקס אנגעווענדעט אין די פאלען, ווען געוויסע גרופען גייען ארויס פון די נארמאלע ראהמען פון קאמף און ווען זייער האלטונג און זייער האנדלונג בעדראהט די עפענטליכע רוה.

די טענדענצען פון דעם איצטיגען שטראף - רעכט גייען אבער אין דער ריכטונג, אז אויף וויפיל עס איז מעגליך זאל די רעפרעסיע טראגען א פרעווענטיוו־כאראקטער, די אויפגאבע סיי פון דער גערעכטס - מאכט, סיי פון דער זיכערהייטס־מאכט איז פארצולויפען די געשעהענישען, זיי צו דערשטיקען נאך איידער זיי גייען אריין אין דער פאזע פון פערווירקליכונג און בעדראהען דאס מענשליכע לעבען און פערמעגען.

ווען מיר וועלען קאנקרעט בעריהרען די פערהעלטענישען אין אונזער לאנד, וועלען מיר זעהען, אז די מאכט־ארגאנען נוצען זעהר גערן אויס די צאהלרייכע פארשריפטען, בכדי אונמעגליך צו מאכען געוויסע געשעהענישען און ארויסטרעטונגען אפילו דאן, ווען ס'זענען דא שוואכע סימנים פון אזעלכע. די צאהלרייכע פרעסע - קאנפיסקאציעס, צוליב אפגעדרוקטע ארטיקלען אדער אינפארמאציעס זענען א רעזולטאט נישט נאר דערפון, וואס זיי דיסקרעדיטירען די אדער יענע מאכט־ארגאנען, דער אדער יענעם בעאמטען, נאר זיי בעצוועקען צו בעזייטיגען וועלכע עס איז צערודערונג אדער אומרוהיגע שטימונג — וואס זיי קענען ארויסרופען.

די מאכט האט, אלזא, גענוג מיטלען אין איהר רשות דאן, ווען זי וויל און ווען דאס לוינט איהר צו פערלויפען די געשעהענישען.

ס'איז נאר פערהאן איין אפשניט פון דעם דאזיגען פראנט פון עפענטליכער רוה, וועלכער איז אינגאנצען הפקר און פערוואהלאזט — דאס איז דער יודישער אפשניט.

•

מעגליך, אז פערשידענע מאשקעס און נפשות, ביי וועלכע עס איז שטארק ענטוויקעלט דער מינדערווערטיגקייטס - קאמפלעקס, וועלען שמייכלען און וועלען זאגען, אז דאס ליידען יודען פון א ספעציפישער עמפינדליכקייט, עס בלייבט אבער א פאקט, אז אין די שארפע פאליטישע און געזעלשאפטליכע קאנפליקטען צווישען פערשידענע גרופען — איז די יודישע בעפעלקערונג ארויסגעשטעלט אויף די ערגסטע געפאהרען.

מ'קען היינט זאגען, אז דער אנטיסעמיטיזם אין זיינע עקעלהאפטע פארמען בושעוועט ביי אונז פראנק און פריי און ער טרעפט לחלוטין נישט אן אויף קיין שום פרעווענטיוו־אקציע נישט מצד דער געזעלשאפט און נישט מצד די מאכט־ארגאנען.

איבער 3 מיליאן פוילישע בירגער, וועלכע צאהלען שטייערען און טראגען אלע אהן אויסנאהם לאסטען, וואס די הערשענדע געזעצען לייגען אויף זיי ארויף, וואס פרעטענדירען נישט אויף קיין שום פריווילעגיעס, ווי דאס רוב „פאטריאטען" און „פערדינסטפולע" בירגער — זענען געווארען א געגענשטאנד פאר דער ווילדעסטער העצע און פאר דער אויסלאדונג פון די אינסטינקטען פון די אפגעשטאנענסטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג. אויף די פלייצעס פון די דאזיגע דריי מיליאן בירגער פאראיטעוועט פראנק און פריי א גרויסע פאליטישע פארטיי, וועלכע האלט אוים א גאנצע רייהע פרעסע־ארגאנען און קעמפט מיט דעם „יודישען ארגו - מענט" פאר דער נשמה פון פוילישען פאלק.

טאג־טעגליך ווערט דעם ברייטען פוילישען עולם דערלאנגט א גרויסע פארציע פון דער דאזיגער אנטי־סעמיטישער פאטראווע און דאס טרעפט נישט אן אויף קיין שום ווידערשטאנד. דער לייב־ארגאן פון דער ענדעציע — דער „ווארש. דזיענניק נאראדאווי" איז אנגעפיקעוועט אנהויבענדיג פון די לייט־ארטיקלען און טעלעגראמעס און ענדיגענדיג מיט דער גרויסשטאטישער כראניק — מיט יודען־העצערישען מאטעריאל דאס שרעקליכע „געשפענסט"— וואס רופט זיך יוד, פערפאלגט, נעבעך דעם ארימען פאליאק איבעראל: אין די גרויסע אינטערנאציאנאלע אינסטיטוציעס, אויפן ווירטשאפטליכען געביט, אין די שטאט־ראטען, מאגיסטראטען און אפילו אין די גמינעס פון די קליינע שטעטלעך, אין דעם טעאטער, קאבארעט, רעסטאראן, אוניווערזיטעט. פאלקס־שול און מיטעל־שול, אויף די גרויסשטאטישע מארק־פלעצער — אזא איינדרוק בעקומט דער לעזער פון דעם „ווארש. דז. נאר.", וועלכען מען מאכט יעדען טאג אזא „יודישע איינשפריצונג".

און די רעזולטאטען?... זיי קומען פון צייט צו צייט, כלומרשט אומרעוואַרטעט פאר דער מאכט, וועלכע בעמיהט זיך גאטירליך צוריקצושטעלען די רוה... אבער דאס, וואס מ'האט געוואלט און גע־דארפט איז דערגרייכט געווארען.

און דאס איז דערפאר, וואס פרעדיגען אנטיסעמיטיזם און פיהרען די ווילדסטע יודען־העצע איז געווארען כמעט אנ'ערלויבטע זאך, אנ'ערשיינונג. וואס ווערט טאלערירט און צו וועלכער מ'בעציהט זיך גאנץ לאיאל, מחמת דער אנטיסעמיטיזם איז דאך דער רוקען־מארך פון דער פראגראם פון דער ענדעקישער פארטיי. זאל מען, אלזא, פערבאטען צו פרעדיגען יודען־העצע, וואלט דאס בעטיט דאס זעלבע, וואס ליקווידירען די ענדעציע.

מיר האלטען אבער, אז דער אנטיסעמיטיזם אין דער פארם, אין וועלכער ער גיסט זיך ביי אונז אויס, איז א פשוט'ע קרימינעלע דערשיינונג, פונקט ווי באנדאטיזם, גנבה, רויבעריי, געוואלד־טאט אז"וו. און דעריבער דארף ער בעקעמפט ווערען דורך דער מלוכה־מאכט מיט אלע מיטלען. אזוי אבער ווי דער אנטיסעמיטיזם איז א געזעלשאפטליכע דערשיינונג איז ער טאקע פיל געפעהרליכער, ווי אנדערע קרימינעלע פערברעכענס און לגבי איהם מוזען אנגעווענדעט ווערען רעפרעסיע - מיטלען פון א פרעווענטיוו כאראקטער.

אלע אנדערע מאסנאמען געגען אנטיסעמיטיזם דאן, ווען זיינע מעשים לאזען זיך שוין פיהלען, זענען נישט מעהר ווי שיטען זאמד אין די אויגען.

א. צינצינאטוס.

„בערלינער געטא 1935"

די ווילדע מעשים פון די נאציס אין .בערלין, בעת דעם לעצטען פאגראם אויף יודען אויף דער אריסטאקראטישסטער גאס פון דער דייטשער הויפטשטאט, אויף דער קורפירסטענדאם געהען נישט אראפ פון די שפאלטען פון דער וועלט־פרעסע. עס ווערט אנגעוויזען דערויף, אז בעת די פינסטערסטע צייטען פון צאריזם אין רוסלאנד, בעת אין גאנצען לאנד האבען געבושעוועט פאגראמען איז אבער קיינמאל נישט פארגעקומען, אז אין דער רוסישער הויפטשטאט זאל אויסברעכען אנטי־יודישע עקסצעסן.

וועגען דער ווילדקייט אין אויסברוך פון די אונמענשליכסטע אינסטינקטען ביי די מאדערנע גערמאנער, מעלדען די בערלינער קארעספאנדענטען פון דער „באזעלער נאציאנאל צייטונג" פאלגענדען פאקט. א המון פון קרוב הונדערט נאציס האבען אויפ'ן קורפירסטענדאם געיאגט ווי א חיה א יודיש יונגעל. דאס יונגעל איז געלאפען און פאר שרעק מוראדיג געשריגען. ענדליך האבען אייניגע פון המון דערגרייכט דאס יונגעל און איהם אנגעכאפט ביים רעקעל. דאס יונגעל איז אבער בלוצארטיג ארויסגעשפרינגען פון די ערמעל, דאס רעקעל איז געבליבען אין די הענד פון די כוליגאנעס און אליין איז ער ווי א פייל פון בויגען געלאפען ווייטער, די איבערראשונג פון די פערפאלגער איז געווען אזוי גרויס, אז פאר ווילדען צארן האבען זיי דאס רעקעל צוריסען אויף פיצלעך. דאס יונגעל איז דערווייל ווייטער געלאפען און איז אנגעקומען צו אנ'אויטא אין וועלכען עס זענען געזעסען א אַרישער הער און א ארישע דאמע. זיי האבען אריינגעכאפט דאס יונגעל און אין א שנעלען טעמפא אוועקגעפאהרען.

אויך די ווינער צייטונגען ברענגען א רייהע מעלדונגען וועגען דער נייער אנטיסעמיטישער כוואליע אין דייטשלאנד. אונטער דעם קעפעל „בערלינער געטא 1935" שרייבט דער ווינער „מארגען" פאלגענדעס: ערשט אז מען קומט אן האַרט נעבען די טויערען פון דער הויפט־שטאט הערען אויף די שילדען ביי די איינגענג פון די שטעט און דערפער: „יודען זענען דא נישט געוואונשען" ווען מען קומט פון דער פראווינץ קיין בערלין עטעמט מען ערשט אויף. מען גלויבט פשוט צו זיין אין גן־עדן; אבער באלד איבערצייגט מען זיך, אז מען האט געהאט א טעות, דער דרוק וואס ליגט אויך אין בערלין אויף אלע נישט אריער איז אונגעהויער דער צושטראם פון יודען קיין בערלין דויערט נאך אלס כסדר. דעריבער איז דער פראצענטזאץ פון יודען אין בערלין, נישט קוקענדיג אויף דער אויסוואנדערונג געשטיגען. אין דער דייטשער פראווינץ איז די עקזיסטענץ אפילו דאס לעבען פאר יודען געווארען אינגאנצען אונמעגליך ,אין בערלין קענען נאך יודען דערפון לעבען, וואס זיי אונטערשטיצען זיך גע־גענזייטיג, אויף דער פראווינץ וואו עס קומען זעלטען אויסלענדי'שע געסט און קארעספאנדענטען ווייסט נישט דער אנטיסעמיטיזם פון קיין שום גרע־ניצען, מען קען זיך גארנישט פארשטעלען, ווי פעסט עס איז געווארען איצט דער צוואמענהאנג ביי די בערלינער יודען, מען בעווייזט זיך נישט אין דער גאס, מען בלייבט זיצען צווישען די פיער ווענד און מען פעהרקעהרט נאר צווישען זיך.

די אונאויפהערליכע נאציאנאל סאציאליסטישע פעראָרדנונגען צווינגט די יודען צו זיצען אין דערהיים. פריהער האט עס געהייסען, אז אויך די יודען מוזען ארויסהענגען די האקענקרייץ פעה־נער ווען עס ווערט פעראָרדענט, איצט טארען זיי שוין נישט די פעהנער ארויסהענגען. פריהער האבען די יודען געמוזט גריסען די פארביימארשירענדע שטורמיסטען. איצט האט מען זיי דאס פערווערט, אבער דאך זעהט מען אויף די בערלינער גאסען יודען וואס געהען אבער נאר גע־שעפטליך, קומט זיי אקעגען א גרופע שטורמיסטען פערשווינדען זיי שנעל אין די נעבען גאסען. דארט געהען זיי שנעל פערביי די קאסטענס פון „שטירמער מיט די ווייסע אויפשריפטען: „די יודען זענען אונזער אומגליק". לעצטענס האט מען ווי־דער טויזענד אזעלכע רעקלאמע זיילען אויפגעשטעלט אין בערלין; ביז צו די נעבען גאסען פון קורפירסטענדאם האט שטרייכערס העץ־בלאט אנגעלאנגט, אבער אויך די נישט ארישע בעפעלקערונג מיידט אויס די דאזיגע רעקלאמע זיילען. טיילמאל זעהט מען ווי עס שטעהען מענשען פאר די דא־זיגע פארנאגראפישע בילדער און דריקען אויס זייער פערוואונדערונג איבער דער דאזיגער אונזין.

זעהר שלעכט איז די נישט אריער, דא לעבט א שריפטשטעלער, וואס איז ריין אריש און זיינע ווערק קענען אונגעשטערט ערשיינען. ער האט אבער א יודישע פרוי און א קינד — א „מאזי" ווי די נאציס רופען עס, ער האט זיך נישט גע־שיידט פון זיין פרוי ווי א סך אנדערע האבען גע־טון, ער מוז זיין קינד ערנעהרען ווייל עס האט נישט אין דייטשלאנד קיין שום ארבייטס מעגליכקייטען. דא ווידער לעבט א אדוואקאט, וואס שטאמט פון יודען און ער קען דעריבער זיך נישט פער־נעהמען מיט זיין פראפעסיע, זיין זוהן אבער, וואס איז שוין געטויפט אין צווייטען דור, קען יא שוין ארבייטען.

עס פערשטעהט זיך, אז די נישט אריער האבען אין אנהויב געפרובט אויסצובעסערען זייער אפשטאמונג. נאכדעם אבער ווי דער קאבארעט־ארטיסט קורט פוס איז פערמשפט געווארען צו תפיסה פאר פעלשען זיינע דאקומענטען, האט מען שוין מורא צו געהען אויפ'ן דאזיגען וועג".

אין שייכות מיט דעם מאסענהאפטען פערלאזען דורך די יודען די דייטשע פראווינץ, וואו דאס לעבען איז פאר זיי געווארען אונערטרעגליך און דאס איבערוואנדערען קיין בערלין פאדערט „דאס שווארצע קארפס" די צייטונג פון די שוץ־שטאפעטען, אז עס זאל אויפגעהאלטען ווערען דער „יודישער מארש אויף בערלין" די צייטונג שרייבט אז אין ערשטען האלבען יאהר פון 1935 איז די צאהל יודען אין בערלין געשטיגען אויף 20 טויזענד מאן.„בערלין איז געווארען א יודישער צענטער, וואס די געשיכטע פון דער הויפטשטאט האט עס ביז־איצט נישט געקענט" — שרייבט די צייטונג — „אויף דער פראווינץ פיהלען זיך די יודען נישט צופרידען זיי פערלאזען די שטעט און דערפער, וואו מען וויל מעהר שוין נישט ווי־סען פון די פאלקס־פרעמדע יודען און זיי געהען נאך בערלין".

די צייטונג מיינט, אז דא וועט העלפען איין מיטעל א פערבאט פאר יודען אריינצוקומען קיין בערלין!

טרעסט פון מוחות אין יאפאן

יאפאנישער טרעסט פון די מוחות האט די ענגלישע פרעסע אנגערופען די נייע אינסטיטוציע וואס איז געשאפען געווארען אין טאקיא, וועלכע אונטערשייד זיך אבער אין א סך הינזיכטען פון דעם בעריהמטען אמעריקאנישען עקספערימענט. דאס איז אויך נאר א גרופע פון עצה־געבער אבער עס טראגט דעם כאראקטער פון א בעשטענדיגען מלוכה'שען ארגאן פון א גאנץבעשטימטען צוזאמענשטעל. די אינסטיטוציע איז געשאפען געווארען דורך א ספעציעלע קייזערליכען דעקרעט און הייסט אפי־ציעל: „אינפארמאטיווער ראט פאר מינים פון מלוכה'שער פאליטיק". פארזיצענדער פון אינסטיטוט איז דער פרעמיער. א חוץ דעם בעשטעהט דער ראט פון 15 מיטגלידער, וועלכע עס נאמינירט דער קייזער פון די אנגעזעהענסטע פארשטעהער פון די פאליטישע און ווירטשאפטליכע קרייזען.

דער יאפאנישער „מוחות טרעסט" איז נישט געשאפען געווארען אלס א נאכנאהמונג פון פרעמדע מוסטערען. ער איז שוין פראיעקטירט געווארען מיט א סך יאהרען צוריק נאכדעם ווי עס זענען איינציגוויין אויסגעשטארבען די מיטגלידער פון דער אמאליגער „גענרא" אדער „ראט פון ערפאהרענע מענער". דער אונטערשיד פון אמאליגען און איצטיגען ראט בעשטעהט אין דעם, וואס די „גענרא" איז קיינמאל פארמעל נישט געווען קיין מלוכה אינסטיטוציע. עס איז געווען א זכר פון דער צייט פון דער אבסאלוטער מאנארכיע. דער דאזיגער א ערא־פאג פון פריוואטע קייזערליכע עצה־געבער האט מחוץ די קאנסטיטוציע ראהמען געשפילט די ראלע פון א רעגולאטאר בנוגע דעם פארלאמענטארישען רעזשים. ער האט פער־זיכלען די קאנסינואיטעט פון דער מלוכה'שער אנפיהרונג רעפרעזענטירט דעם אויסדרוק פון העכסטער מלוכה נויטווענדיגקייט, און גלייכצייטיג גע־דעקט די פעראנטווארטליכקייט פון מיקאדא בע זונדערס ווען די „גענרא" האט אין מאמענטען פון שווערע קאבינעט־קריזיסען אנגעוויזען דעם קייזער קאנדידאטען אויפ'ן אמט פון פרעמיער. מען האט געזאגט, אז די „געשיכטע פון דער שאפונג פון דער יאפאנישער מלוכה־מאכט איז אין א גלייכער מאס די געשיכטע פון קייזער מאטסוהיטא ווי פון זיין ראט פון ערפאהרענע מענער."

ביז היינט לעבט נאר נאך איינער פון אמאליגען „גענרא", דער אלטער פירשט סאמאנדי. דער קייזער בעראט זיך מיט איהם ביי א רעקאנסטרוקציע אדער ענדערונג פון דער רעגירונג. מיט א פאר יאהר צוריק האט מען אפילו אויפ'ן ארט פון „גענרא" געשאפען א „געהיימען מלוכה־ראט" דער איצטיגער פרעמיער, אדמיראל אקאדא האט תיכף נאכ'ן איבערנעהמען די מאכט אנגעהויבען זיך צו בעמיהען וועגען ענדגילטיג ערלעדיגען די פראגע פון נייעם בעראטונגס ארגאן. ער האט פון פערשידענע זייטען אנגעטראפן אויף א געגן אקציע. עס האט שוין אייניגע מאל געהאלטען ביי א רעגירונגס־קריזיס צוליב דער סיבה. עס איז אינטערעסאנט, אז דער פראיעקט פון „אינפארמאטיווען ראט", איז גלייך שארף בעקעמפט געווארען דורך דער שטארקסטער לינקער ריכטונג אין פארלאמענט ווי אויך דורך די מיליטערישע און עקסט נאציאנאליסטישע קרייזען. די פארשטעהער פון דער ארמע האבען מורא געהאט פאר דעם איינפלוס פון די ווירטשאפטליכע קרייזען דורך דער פערמיטלונג פון דער נייער אינסטיטוציע אין זין פון בעגרע־ניצען דעם מיליטערישען בודזשעט. זיי האבען בעקומען א פערזיכערונג, אז דער ראט וועט זיך נישט פערנעהמען מיט מיליטערישע פראגען ווי אויך נישט מיט אויסערליכער פאליטיק.

דאס איז אבער א זעהר עלאסטישער פארם, ווי דאס איז צו זעהען פון די ערקלערונגען, וואס עס האט געגעבען דער פינאנץ־מיניסטער טאקא־האשי. לויט זיינע רייד וועט די ערשטע הויפט אויפגאבע פון אינפארמאטיווען ראט זיין דאס בעטראכטען די אלגעמיינע ביודזשעט־ און פי־נאנץ־רעפארם. עס קומען דא אין בעטראכט צוויי הויפט קאנצעפציעס: פון די ווירטשאפטליכע און מיליטערישע קרייזען, אדער לויט דער פאפולערער דעפיניציע — „נעגאטיווע" און „פאזיטיווע". די ווירטשאפטליכע קרייזען פאדערען צו פער־קלענערען די אויסגאבען אויף דער ארמעי און פלאט. די מיליטעריש־נאציאנאליסטישע קריי־זען שטעלען זיך אקעגען די דאזיגע פאדערונגען.

בכלל אבער הערשט די איבערצייגונג, אז די מיליטערישע קרייזען האבען נישט קיין גרונד מורא צו האבען. אלס בעזונדערס כאראקטעריסטיש איז אין דער הינזיכט די שטימע פון דער אונ־אפהענגיגע צייטונג „אסקא אסאהי" וועלכע שרייבט: קודם כל מוז געזיכערט ווערען יאפאנס וועלט־שטעלונג, ערשט שפעטער וועט מען קענען פער־קלענערען די הוצאות אויף בעוואפנונגען.

———=———

ניַיער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניַיער פאלקסבלאט

הייַנט וועט פרעזידענט גלאזעק פערעפענטליכען
דורך די פרעסע-פארשטעהער זייַנע נאָהענטסטע פלענער

הייַנט קומט צוריק קיין לאָדז דער לאָדזער פרע־זידענט פולק. גלאזעק. ווי בעקאנט האט דער פרע־זידענט געווייַלט אין ווארשא, וואו ער האט קאָנ־פערירט מיט די מאסגעבענדע פאקטאָרען וועגען בעזעצען די אמטען פון די לאָדזער וויצע־פרעזידענ־טען, וועגען בעשטימען דעם בייראט און וועגען לאָדזער בורזשעט - ענינים.

12 א זייגער בייטאָג קומט פאר אין קאָנפערענץ זאל פון דער שטאָט - פערוואלטונג א פרעסע - קאָנ־פערענץ, אויף וועלכער דער פרעזידענט וועט פער־עפענטליכען זייַן ווירטשאפטליכען פראגראם און זייַנע פלענער אויף דער נאָהענטער צוקונפט בייַם רעגירען מיט דער שטאָט.

מיר האבען געהאט די געלעגענהייט אדורכצוזעהען די פראוויזארישע רשימה פון די 24 פערזאָנען, וועלכע דארפען בעשטימט ווערען אין בייראט און וועגען וועלכע פרעזידענט גלאזעק האט קאָנפערירט אין ווארשא. אין דער גאַנ־צער רשימה איז נישט פערהאן קיין איין נאָמען פון בעקאנטע פאליטישע טוער. פון די יודען, וועלכע זאלען בעשטימט ווערען אין בייראט פיגורירען אין דער רשימה די נעמען פון ארוו. זיגמונט מענ־קעס, יאקוב הערץ און קאזשימיעזש מאַניץ. די דאזיגע רשימה איז אבער נאָך נישט בעשטעטיגט געוואָרען און ס'זענען מעגליך פערשי־דענע ענדערונגען.

דער נעכטיגער שטורם-טאג אין לאדז

(א) אין דעם נעכטיגען טאָג זענען אדורך איבער לאָדז 4 שטארקע שטורעם־רעגענס מיט דונערען און בליצען.

די נידעריג־ליגענדע גאסען זענען פערפלייצט געוואָרען פון וואסער.

עס זענען אויך פערפלייצט געוואָרען א סך קע־לערס, און אין אייניגע ערטער, וואו לאקאטארען האבען זיך נישט געקאָנט אליין אַנ'עצה געבען מיט'ן צופליסענדען וואסער, האט מען געמוזט אַנקומען צו דער הילף פון פייערלעשער.

אַזוי זענען אַרויסגערופען געוואָרען פייער־לעשער צום „מאנטייפעל", וואו די שפייז־קעלערען און די רעסטאָראַן־קיך איז שטארק פערגאָסען גע־וואָרען.

אויף פאלאצאָווע 12 זענען פערגאָסען גע־וואָרען אַ רייה אַרבייטער־וואוינונגען אויפ'ן פאַר־טער, און אויך דאָ האָט מען געמוזט אַנקומען צו דער אינטערווענץ פון פייערלעשער, וועלכע האבען דאָס וואסער אויסגעפלומפט.

אויף ברוקאַרסקאַ 59 האָט אַ געוויסע יאַדוויגאַ גורסקאַ, מחמת אַ שטאַרקען אָפּהילך פון אַ דו־נער בעקומען אַ שטאַרקען נערוועין־אַטאַק, אַזוי אז מ'האָט צו איהר געמוזט אַרויסרופען פאָגאָ־טאָוויע.

די הכנות צו די סיים-וואהלען

די הכנות צו די וואהלען ווערען ווייטער פאָרט געזעצט. דער מאגיסטראט האט אנגאזשירט א גאנ־צען שטאב צייטווייליגע בעאמטע, וועלכע וועלען שוין הייַנטיגע וואָך אין די לאָקאלען פון די פאלקס שולען

אויספערטיגען די רשימות

פון די וואהל־בערעכטיגטע צום סיים, פאר די 204 וואהל־אבוואָדען, וועלכע וועלען עקזיסטירען אין לאָדז

אין די פעראיינען און אָרגאַניזאַציעס,

וועלכע האבען די מעגליכקייטען צו שיקען זייערע דעלעגאטען אין די וואהל־קאָלעגיעס ווערען שוין געמאכט הכנות צו אָרגאניזירען די דאזיגע פער־זאמלונג.

אין די נאָהענטסטע טעג וועלען שוין בע־שטימט ווערען די

מיטגלידער אין די וואהל - קאָמיסיעס.

די ריכטונגען, וועלכע האבען בעשלאסען נישט אנטיילצונעהמען אין די וואהלען, האבען לכתחילה געהאט בעשלאסען דאך צו שיקען זייערע דעלעגא־טען אין די וואהל־קאָלעגיעס, כדי דארט אויסצו־נוצען די טריבונע אויף אויפצוקלערען און בערעכ־טיגען די שטעלונג פון די גרופירונגען זיך אָפּצו־האלטען פון אנטיילנעהמען אין די וואהלען, קיין געגויע שטעלונגען זענען נאָך נישט אנגענומען געוואָרען.

די אייגענטליכע וואהל - קאמפאַניע האָט זיך נאָך נישט אָנגעהויבען.

דאס וועט געשעהען ערשט נאָך די פערזאמלונגען פון די וואהל־קאָלעגיעס, וועלכע וועלען ארויסרוקען די אייגענטליכע קאנדידאטען אויף דעפוטאטען.

שטעלונג פון צ. ק. צו די סיים-וואהלען
ערקלערונג פון אינזש. לאַנדשטאַק

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט קומען פאר אונטערהאנדלונגען צווישען דער אגודה, מזרחי, עת לבנות, רעוויזיאָניסטען, ציוניסטען פון גאליציען און די יודישע ווירטשאפטליכע אָרגאניזאציעס וועגען שאפען דעם בלאָק צו די סיים־וואהלען און וועגען פערטיילען די עטליכע מאנדאטען, וועלכע שטע־הען צו דיספאזיציע פון די יודישע פארשטעהער.

דער צ. ק. פון דער ציוניסטישער אָרגאניזאציע אין פוילען נעהמט נישט קיין אנטייל אין די דאזיגע אונטערהאנדלונגען.

מיר האבען אויסגענוצט די געלעגענהייט, וואס דער מיטגליד פון דער ציוניסטישער אָרגאניזאציע, אינזש. לאנדשטאק האט נעכטען געווייַלט אויף דער ציוניסטישער ראיאָן־קאָנפערענץ און זיך געווענדעט צו איהם וועגען ידיעות אין דער דאזיגער פראגע.

ה' אינזש. לאנדשטאק האט ערקלערט, אז ער רעדט נאָר אין זייַן אייגענעם נאמען, ער ערקלערט, אז דער צ. ק. נעהמט ווירקליך נישט קיין אנטייל אין די אונטערהאנדלונגען. די סיבות זענען פער־שידענע. קודם־כל איז געווען א פערשטענדיגונג מיט די גאליצישע ציוניסטען וועגען דער טאקטיק, ס'איז אפילו געשלאסען געוואָרען אַנ'אָפּמאך אין דער הינזיכט. אָבער לויט דער לעצטער האנדלונג פון די גאליצישע ציוניסטען זעהט אויס, אז דער געשלא־סענער אָפּמאך האָט שוין נישט קיין שטארקען ממשות.

— און ווי איז די שטעלונג פון צ. ק. צו די סיים־וואהלען בכלל.

— דער צ. ק. האָט נאָך נישט קיין שום שטע־לונג. אין די נאָהענטסטע טעג וועט אנגענומען ווערען א בעשלוס. דעמאָלט וועט דער ציוניס־טישער צ. ק. פערעפענטליכען א קאָמוניקאט פון וועלכען די יודישע געזעלשאפט וועט זיך דערוויסען אלע פרטים וועגען דעם, ווי אזוי ס'איז געקומען צו דער איצטיגער לאגע.

— צי איז מעגליך א בעשלוס וועגען אבסטי־נענץ צו די סיים־וואהלען.

— אויף דער פראגע קען איך נישט ענטפערען. די נאָהענטסטע טעג וועט איהר האבען אַנ'ענטפער.

די ציוניסטישע קרייז-קאנפערענץ אין לאדז

אין לאָקאל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע איז נעכטען פאָרגעקומען אַ קרייז־צוזאַמענפאָהר פון די ציוניסטען אין לאָדזער וואָיעוואָדזטווע. צום צוזאַמענפאָהר זענען געקומען איבער הונדערט דעלעגאַטען פון עטליכע זעכציג שטעט און שטעט־לעך. דער צ. ק. פון דער ציוניסטישער אָרגאַני־זאַציע אין פוילען איז פערטרעטען דורך די ה"ה: ד"ר ראָזענבלאַט, משה לימאן און אינזש. לאנד־שטאק (ווארשאָ).

דעם צוזאַמענפאָהר עפענט ד"ר ראָזענבלאַט מיט אַ קורצער רעדע וועגען די אויפגאבען און צילען פון די בעראַטונגען. נאָכדעם ווערט אויס־געוועהלט אַ פרעזידיום פון פאָלגענדע פערזאָנען: אנזש. שורעק (לענטשיץ) — פאָרזיצענדער, רוביג־שטיין (טושין), דראַטווע — (פיאָטרקאָוו) און גינד־בערג (ברזשעזשין) — בייזיצענדע, מאַג. סאַוויצקי (קאָנסטאַנטין) און ש. ליפעל (לאָדז) — סעקרע־טארען.

ד"ר ראָזענבלאַט האַלט דאַן אַ לענגערען רע־פעראַט, אין וועלכען ער שילדערט די לאַגע אין ציוניזם און צוזאַמענהאַנג מיט די בע־פארשטעהענדע וואַהלען צום 19־טען קאָנגרעס. דער רעדנער קלערט אויף די שטעלונג פון דער וועלט־פעראייניגונג פון די אַלגעמיינע ציוניסטען, איהר בעציהונג צו אַלע אַנדערע ציוניסטישע פאַר־טייען און ענטוויקעלט לסוף, אין אַ זעהר אויס־פיהרליכע פאָרם דעם פראָגראַם, מיט וועלכען די דערמאָנטע וועלט־פעראייניגונג געהט צום ציוניס־טישען קאָנגרעס.

די אויספיהרונגען פון רעפעראַט ווערען דער־גענצט דורך דעם צ. ק.־מיטגליד אינזש. לאנדשטאק, וועלכער גיט אויך אַ רייה טעכנישע אָנווייזונגען וועגען דעם אופן פון פיהרען די וואַהל־קאָמפּאַניע.

נאָך די ביידע רעפעראַטען גיבען אַ רייהע דעלעגאַטען אַ בעריכטען איבער דעם פערלויף פון דער פערענדיגטער שקל־אַקציע און איבער דעם גאַנג פון דער וואַהל־קאָמפּאַניע. אין זייערע ערטער. עס ענטוויקעלט זיך אויך אַ דיסקוסיע אי־בער די געהאַלטענע רעפעראַטען, אין וועלכע עס נעהמען אַנטייל די ה"ה: גרינבוים (פאַביאַניץ), גאָלדשטיין (טושין), בראָדער (פאיענצנא), גראס (פיאטרקאוו), לאכמאן (וויעלון), בוגאַיעוויטש (קאָנ־סטאַנטין), ווידאַווסקי (דאבראַ), טאפּאלאָוויץ (בעל־כאַטאָוו) און אינזש. שורעק (לענטשיץ).

נאָך דער מיטאָג־הפסקה עפענט דעם צוזאַמענ־פאָהר ה' רובינשטיין, וועלכער ערטיילט דאָס וואָרט דעם מיטגליד פון צ.ק. ה' משה לימאן צו זייַן רעפעראַט וועגען דער פאָליטישער לאַגע אין ציוֹ־ניזם. אין זייַן גייסטרייך און אין שעהנע פאָרם געהאַלטענעם רעפעראַט וואַרפט דער רעדנער אויף אַלע אַקטועלע פאָליטישע פּראָבלעמען אינ'ם ציוֹ־ניזם און ווידמעט אַ גרויסען טייל פון זייַנע אויס־פיהרונגען אַ גרינדליכע אַנאַליז פון די אונטער־שידען צווישען דער וועלט־פעראייניגונג און וועלט־פערבאַנד.

אין די ווייטערדיגע דיסקוסיע נעמען אַנטייל די ה"ה: גרינבוים (פאַביאַניץ), סאַוויצקי (קאָנ־סטאַנטין), מאַג. קראן (לאָדז), טעמפּעלהאָף (לאָדז), טאפּעלאָוויטש (בעלכאַטאָוו), ווידאַווסקי (לאָדז). אַלעמען ענטפערען די ה"ה אינזש. לאנדשטאק און משה לימאן.

לסוף ווערען אָנגענומען פאָלגענדע בעשלוסען:

א) נעהמענדיג אין אַכט די יעצטיגע לאַגע אינ'ם ציוניזם און דעם ענטוויקלונגס־וועג פונ'ם יודישען אויפבוי־ווערק אין ארץ־ישראל דריקט אויס דער צוזאַמענפאָהר זייַן דאנק און אנערקענונג די לייטענדע אינסטאַנצען פון דער לאַנדעס־אָרגאַני־זאַציע פאַר זייער ריכטיג אויפגעפאַסטע שטעלונג אויף דעם קראקאווער צוזאַמענפאָהר, וועלכע איז די שטעלונג פון אַלע ערליך־דענקענדע ציוניס־טען פון די ציוניסטען, וועלכע האָבען אין זינען נישט ענג־הערציגע עגאָאיסטישע קלאַסען־אינטע־רעסען, נאָר די אינטערעסען פונ'ם גאַנצען יודי־שען פאָלק.

ב) דער צוזאַמענפאָהר רופט דעריבער אַלע יבֿרים אין פוילען צו שטעלען זיך אין דינסט פון צ. ק. ביי די פאָרשטעהענדע וואַהלען צום 19־טען קאָנגרעס און פאָדערט אויף אַלע ציוניסטען צו אַגיטירען און שטימען פאַר די ליסטע פון דער וועלט־פעראייניגונג פון אַלגעמיינע ציוניסטען ,די ליסטע נומער 1.

אונטערן געזאַנג פון התקוה ווערט דער צוזאַ־מענפאָהר געשלאָסען.

זאל פילהארמאניע
נארוטאָוויטשא 20

יונג-טעאטער
קינסטל. אָנפיהרונג: ד״ר מיכאל בראַנדט.

הייַנט 9.30 אָוונט צום לעצטען מאל
„באסטאָ"

מיטוואָך און דאָנערשטאָג צוליב דער צוגרייטונג פון דער פרעמיערע ווערט נישט געשפילט.

פרייטאָג, ד. 26 יולי
פרעמיערע !! „טרופּע טאַנענצאַפּ"

מאָנטאָג
22
יולי
תמוז תרצה

זון־אויפגאַנג 3.41
זון־אונטערגאַנג 7.43

צוגאָב-פּאָבאָר

(א) מאָנטאָג, דעם 29 ה. ח. 8 אַ זייגער פריה, וועט אויף פיעטרקאָווער 165 אַמטירען אַ צוגאָב־פּאָבאָר־קאָמיסיע פאַר דעם יאָהרגאַנג 1914 און עלטערע, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון די קאָמיסאַריאַטען 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14, וועלכע האָבען צוליב וועלכע ס'איז סיבות זיך „בשעת" נישט צוגעשטעלט צו דער רעקרוטען־קאָמיסיע.

אַפּטייקען.
הייַנטיגע נאַכט-דיזשורען

(א) הייַנט בייַנאַכט דיזשורירען: ס. יאַנקע־לעוויטש (אַלט־שטאָט 9), ב. גלוכאָווסקי (נאַרוטאָ־וויטשאַ 6), ע. האַמבורג (גלובנאַ 50), ל. פּאָוו־לאָווסקי (פּיעטריקאָווער 307), א. פּעטריקאָווסקי (פּאָמאָרסקאַ 91), ל. שטעקל (לימאַנאָווסקיעגאָ 37).

זעלבסטמאָרד פון אַ רעפערענט
פון דער לאָדזער האַנדעלס-אינדוסטריע-קאַמער

עהערנעכטען שפּעט אין אָוונד האָט די לאָד־זער האַנדעלס - אינדוסטרי - קאַמער בעקומען אַ ידיעה וועגען דעם זעלבסטמאָרד פון איינעם פון איהרע לאַנג־יעהריגע מיטאַרבייטער — דעם 46־יעהריגען זיגמונט וואָלסקי, רעפערענט פון דער אָפּ־טיילונג פון אימפּאָרט - רעגלאַמענטאַציע.

וואָלסקי האָט זיך דערשאָסען מיט אַ קויל אין קאָפּ אַריין. די סיבה זאָל זייַן — קראַנקע נערוועָן.

אַ בלוטיגער באַנדיטען-אָנפאַל

(א) נעכטען האַלב 2 בייַנאַכט זענען אין קאָלו־שעק, אויף בזשעזשינער גאַס 3 פערשוין בעפאַלען דעם 30־יעהריגען סטאַניסלאַוו יאַנאַס (פון קאָ־זושקי).

די אָנפאַלער האָבען איהם געפעהרליך פערוואונדעט אין קאָפּ און האַלז.

מ'האָט יאַנאַסען אין אַ האָפנונגסלאָזען צושטאַנד אָפּגעפיהרט קיין לאָדז.

מ'איז זיך משער, אַז דער אָנפאַל איז געמאַכט געוואָרען מיט רויב־צוועקען.

אַוועקגעפאַלען פאַר הונגער

(א) אויף גדאַנסקאַ 31 איז פאַר הונגער און אויסשעפּונג אַוועקגעפאַלען דער 35־יאָהריגער יו־זעף פּאַשקאָווסקי — אַ היימלאָזער און אַרבייטסלאָ־זער.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּי־טאָל.

מיט אַ העקעל איבער'ן קאָפּ

(א) נעכטען איז בעת אַנ'אַוואַנטורע פערוואונ־דעט געוואָרען מיט אַ העקעל אין קאָפּ אַ געוויסער אַדאָלף מאַלציוש (וואָלטשאַנסקאַ 266).

אין אַ שווערען צושטאַנד האָט איהם פּאָגאָ־טאָוויע אָפּגעפיהרט אין קרייז־שפּיטאָל.

אַ שגעון-אָנפאַל

(א) אַ געוויסער יחיאל מאיר ווייסמאַן (פון פּעטריקאָווער 83) האָט נעכטען פּלוצים בעקומען אַ שגעון־אָנפאַל.

אין אַ שווערען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

פערוואונדעט

(א) מאַניפּולירענדיג מיט אַ רעוואָלווער, האָט זיך דער 29־יאָהריגער אַנטאָני מענעל (פון לוטאָ־מירסקאַ 114) לייכט פערוואונדעט.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

אַ פלעשעל כיבוד...

(א) אויף מלינאַרסקאַ 31 האָט זאָפיאַ סלאַי־קאָווסקאַ בעקומען פון איהר שיכור'ען מאַן אַ מתנת־פלעשעל איבערן קאָפּ.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהר באַנדאַזשירט.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15. טעל. 149-07
ספּעציאַל־אַרצט פאַר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָוונט.
זונטאָג פון 9–1 פאַרמיטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע—לעמשניצע־פרייזן.

צו דער עפנטלעכקייט

(בריף אין רעדאקציע)

ז. ג. רעדאקציע!

דערמיט האָב איך דעם כבוד איך צו בעטען צו געבען פּלאַץ פון אייער ה׳ צייטונג פאר פאָלגענדער ווענדונג צו דער עפענטליכקייט, וועגען דער טעטיגקייט פון דער סאָציאַלער הילף־אָפּטיילונג ביי דער לאָדזער יודישער קהלה.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם בעריכט פון „נייעם פאָלקספלאַט״, נ׳ 157 וועגען דער זיצונג פון דער יודישער גמינע אין לאָדז, וועל איך מיר דערלויבען, אלס א מיטגליד פון דער סאָציאַלער הילף־קאָמיסיע, צו שרייבען א פּאָר שורות פאר דער עפענטליכקייט אין דעם ענין מורה הוראה. אין דער צייט, ווען עס הערשט אויף דער יודישער גאס אזא שווערער קריזיס, מענשען שטארבען פון הונגער, 100־ער האָבען עקסמיסיעס, 100־ער קראנקע, שוואַכע מענשען ווארטען אויף דער הילף פון דער יודישער גמינע, נאָר לײדער, קאָנען זיי זיך אויף דעם נישט דערווארטען, דערפאר האָבען זיך די זעלבע יודען דערווארט אויף א נייעם מורה־הוראה. נאָר פונדעסטוועגען מוז מען דאָ זאָגען די הערען ־ פערוואלטונגס־מיטגלידער פון דער מעהרהייט א פּאָר ווערטער: ווי אזוי קאָנט איהר אזוי ווירטשאפטען מיט שטאָט־געלדער, וואָס פליסען אריין אין קהלה פון דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג פון דער שטאָט לאָדז און נישט בלויז פון איין צד? מען מוז מיט אזעלכע געלדער אנדערש ווירטשאפטען ווי איהר ווירטשאפט ביז איצט. עס איז שוין נישט געווען קיין זיצונג פון דער סאָציאַלער הילף־קאָמיסיע זייט דעם 1־טען יוני 1935 און ווען איך האָב מיך אלס א מיטגליד פון דער קאָמיסיע געווענדעט צום פּרעזעס מינצבערג, מ׳זאָל מאכען א זיצונג פון דער אויבענדערמאָנטער קאָמיסיע, האָב איך דערהאלטען א שריפטליכען ענטפער: „צום גרעסטען בעדויערן איז אין איצטיגען מאָמענט, מחמת פערשידענע טעמים, נישט מעגליך צוזאמענצורופען קיין זיצונג פון דער קאָמיסיע״ — איך פערשטעה אפילו נישט, פארוואָס ס׳איז נישט געווען די מעגליכקייט, ווייל דער בודזשעט פון דער סאָציאַלער הילף־אָפּטיילונג פון 1934 יאָהר איז אויך נישט געוואָרען ערשעפּט און אויב ס׳איז נישט געוועזען קיין זיצונג פון 1 יוני 1935 ביז היינט — איז פון 1935 יאָהר געוויס נישט געוואָרען ערשעפּט דער בודזשעט פון דער אויבענדערמאָנטער אָפּטיילונג. איצט ערשט איז מיר קלאָר געוואָרען, וואָס ס׳איז געווען די סיבה, פארוואָס מ׳האָט נישט געקאָנט רופען קיין זיצונגען, ווייל מען קען דאָך נישט געבען פון צוויי זייטען— אי א מורה הוראה 800 זל. א חודש, פון דער סומע פון סאָציאַלער הילף־אָפּטיילונג, אי אָרימעלייט אויך געבען. אויף אזוי פיל קאָן דאָס נישט לאַנגען.

אָבער מיינע הערען! צי ווייסט איהר, אז צווישען די הונדערטער ביטעס, וואָס ליגען אין דער קהלה, זייט חודש יאַנואַר ביז היינט נישט בעטראַכטע, האָבען שוין א סך מענשען נישט דערלעבט — צו געניסען פון דער הילף פון דער גמינע, איך וועל מיר דאָ דערלויבען נאָר אנצעווייזען איין פאקט: אין חודש מאי ה. י. איז געווען א זיצונג פון די א. נ. „דרינגענדע קאָמיסיע״ איז געקומען צום טיש 6 ביטעס פון אָרימע פרויען, וועגען „אוזדראָוויסקאַ״, דאָס האָט געטראָפען בעטרעפען צו 15 זל. פאר א ביטע צוזאמען 90 זל. איז אונטערן פּאָרזיץ פון ה׳ בערגער מיט נאָך עטליכע דאָזאָרעם דאָס אָפּ־געזאָגט געוואָרען. ווען איך אלס גאסט, ביי דער זיצונג, האָב מיך געפרעגט פארוואָס מען זאָגט דאָס אָפּ, האָט מען מיר געגעבען א ענטפער, אז עס געפינט זיך נישט אין בודזשעט, דעריבער קען מען דאָס נישט בעשטעטיגען״. צי קען זיך ווער פון די הערען פאַרשטעלען, וואָס דאָס איז פאר א עוולה, פאר אזעלכע אָרימע קראנקע 6 פרויען זיך אָפּרוהען 4 וואָכען אין „אוזדראָוויסקאַ״ פאר די פּאָר זל.?

— דאָס איז נישט בעשטעטיגט געוואָרען, ווייל ס׳איז נישט געווען אין בודזשעט, נאָר 800 זל. פון דעם אָרימען געלד, וואָס געפינט זיך שוין יאָ אין בודזשעט אוועקצוגעבען א מורה הוראה, דאָס הייסט די גערעכטיגקייט פון דער מעהרהייט פון דער קהלה?

מיינע הערען, צי ווייסט איהר, דאָס מיט דעם, וואָס איהר נעמט אוועק 5000 זל. פון דעם יאָהר פון די אָרימעלייט, וואָס איז שוין געווען אסיגנירט געלד אין בודזשעט, טוט איהר וועה דערמיט הונדערטער אָרימעלייט, וואָס לעכצען שוין זייט פיל חדשים נאָך דער הילף פון דעם געלד? עס איז בכלל שווער וועגען אלעם צו שרייבען, וואָס עס טוט זיך עוולות אויף דעם געביט. אפילו על פי דין קאָן מען נישט פערנוצען קיין צדקה־געלדער אויף קיין אנדערע צוועקען, נאָר צו דעם צוועק, וואָס דאָס געלד איז געשאפען. דעריבער האַלט איך, אז מען דאַרף דאָך אָפּגעבען א דין וחשבון, אז דאָס געלד מוז פערטיילט ווערען צו די צוועקען, וואָס איז אין בודזשעט אריינגעשטעלט געוואָרען.

דוד יוזעפאָוויטש

מיטגליד פון דער סאָציאַלער הילף־קאָמיסיע אין דער לאָדזער קהלה

דער גרויסער טעאטער־אָוונד לכבוד דעם ארטיסט יוסף קאַמען

דאָנערשטאָג איז אין „ראָזמאַיטאָשטשי״ פאָרגעקומען א גרויסער טעאטער־אָוונד לכבוד דעם בעקאַנטען ארטיסט יוסף קאַמען, וועלכען ס׳האָט מיט א צייט צוריק געטראָפען אַנ׳אומגליק, וואָס האָט איהם אונמעגליך געמאכט פאָרטצוזעצען זיין ארבייט אין יודישען טעאטער.

צו דעם דאָזיגען גראַנדיעזען אָוונד, וועלכער איז אָרגאַניזירט געוואָרען דורך א גרופּע פריינד פון יודישען טעאטער און יודישען אקטיאָר, איז געקומען די שענסטע און בעסטע אינטעליגענץ, וואָס דאָס יודישע לאָדז פערמאָגט.

דער אָוונד איז געעפענט געוואָרען מיט א גלענצענדער פאָרשטעלונג פון „גזלן״, אין וועלכען ס׳האָט אנטיילגענומען דער גאַנצער אַנסאַמבל פון „ראָזמאַיטאָשטשי״, בראש מיט לודוויק זאַץ. דאַן האָט זיך אָנגעהויבען דער צווייטער פייערליכער טייל, וועלכע האָט אויף דעם פּובליקום, וואָס האָט אָנגעפולט דעם זאַל, איבערגעלאָזען אַנ׳אוננגעהויערען עסטעטישען גענוס.

דעם אָנהויב האָט געמאכט דער דיכטער איציק מאַנגער מיט א רעדע וועגען קאַמענס ראָל און פערדינסטען פארן יודישען טעאטער. דאַן איז ארויסגעטרעטען דער בעל־שמחה אליין, יוסף קאַמען, וועלכען דער עולם האָט געמאכט אַנ׳אָוואַציע, וואָס האָט געדויערט עטליכע מינוט. קאַמען האָט זיך אויף דעם אָוונד ארויסגעוויזען נישט נאָר פאר א גלענצענדען אקטיאָר, פאר וועלכען מיר האָבען איהם געקענט, נאָר אויך פאר אַנ׳אויסגעצייכענטען רעציטאַטאָר און בעזונדערס שלום־עליכמ׳ס לייענער, אזוי לייענען שלום־עליכמ׳ען, ווי דאָס האָט געטון קאַמען אין „זעקס און זעכציג״, האָבען מיר נישט געהערט. א חוץ דעם האָט קאַמען געשפּילט א פראַגמענט פון אש׳ס „קידוש השם״.

באַלד מיטן ארויסטריט פון יוסף קאַמען האָט זיך איינגעשטעלט דער געמיטליכער און פרעהליכער קאָנטאַקט צווישען דער ביהנע און פּובליקום, דער קאָנטאַקט איז פערבונדען געוואָרען דורך דעם עלעגאַנטען קאָנפעראַנסיער יצחק גרודבערג. מיט אונגעהויערען ערפאָלג זענען דאַן ארויסגעטרעטען יהודית בערג מיט איהר טאַנץ „א שמועס צווישען 2 יודען״. דער דיכטער משה בראָדערזאָן, וועלכער האָט געלייענט א הערליך ליד „הענד״. לודוויק זאַץ מיט זיינע אָריגינעלע וויצען און זיין אייגען ליד „די באַהן״, וועלכעס ער האָט קינסטלעריש רעציטירט.

צום סוף זענען מיט זייערע פיינע פּראָדוקציעס ארויסגעטרעטען די געסט פון לאָדזער פּוילישען טעאטער עליזאַ פישער, מיכאל זניטש, יאַצעק וואַשטשעראָוויטש און בראָניסלאַוו דאָרדזשינסקי. מיטן אָרקעסטער האָט דיריגירט לעאָן זעלמאַן. ביים קלאַוויר האָט בעגלייט מאַריאַ בלומען.

דער גרויסער עולם האָט אויך בעעהרט מיט אויפשטעהען פון די ערטער דעם אָנדענק פון לאַנגיעהריגען סופלער פון יודישען טעאטער שמואל ליודנער, וועלכער איז אין זעלבינען טאָג געשטאָרבען.

בריף אין רעדאַקציע

חשוב׳ע רעדאַקציע!

ערלויבט מיר אין אייער ה׳ צייטונג אָפּצודרוקען פאָלגענדע שורות, פאר וועלכע איך דאַנק אייך פאָר אויס:

איך דריק אויס מיין אויפריכטיגסטען און האַרציגסטען דאַנק דעם קאָמיטעט, וואָס האָט איינגעאָרדענט דעם אויפנאַהמע אָוונד לכבוד מיר, דעם פערלאַג און רעדאַקציע „נייער פאָלקסבלאַט״, די פריינד דיכטער בראָדערזאָן און מאַנגער, די ח״ח לודוויק זאַץ, גרודבערג און דעם גאַנצען ראָזמאַיטאָשטשי־אַנסאַמבל, די קאָלעגען פון פּוילישען טעאטער, די ארטיסטען עליזאַ פישער, מיכאל זניטש, יאַצעק וואַטשעראָוויטש, בראָניסלאַוו דאָרדזשינסקי. דער טענצערין יהודית בערג, דיריגענט זעלמאַן, דעם מאָלער פריינד בערמאַן און מיינע אלע לאָדזער ליבע פריינד, וועלכע האָבען מיר ארויסגעוויזען אזוי פיל אויפמערקזאַמקייט און ליבע דורך דעם צאָהלרייכען בעזוך און בעגייסטערטע אויפנאַהמע.

אין מיין איצטיגער שווערער לאַגע איז עס פאר מיר א בעפרידיגונג צו פיהלען די צוגעבונדענקייט פון מיינע ליבע פריינד און מיינע טעאטער־פרעהרער, מיין איינציגער וואונש, איז וואָס שנעלער צו זיין אין דער לאַגע אויפצוטרעטען אויף דער ביהנע און קומען אין קאָנטאַקט מיט דעם האַרציגען טעאטער־פּובליקום.

מיט דרך־ארץ

יוסף קאַמען

טעאטער „ראָזמאַיטאָשטשי״ דיר. דוד צעלמייסטער.

פּרעזענטירט דעם גרויסען זשעניאַלען קינסטלער, דעם קעניג פון הומאָר

לודוויק זאַץ

היינט מאָנטאַג, 9.15 אָוונט – דער גרויסער קינסטלער אין זיין פּראַכט און גלאַנץ־ראָל אין דער פרייליכער מוזיקאַל־קאָמעדיע אין 3 אַקטען

„דער לידיקגייער״

לודוויק זאַץ, אין א לייכטע שפּיל און געזאַנג־ראָל, 150 מינוט אומאויפהערליך געלעכטער!

יעדעס לידעל א שלאַגער! — יעדער וויץ א הוראַגאַן געלעכטער!

אין פאָרבערייטונג: לעצטע פּרעמיערע, לעצטע גאַסטשפּילען לודוויק זאַץ אין זיין גרעסטען שלאַגער „אַליין פאר קינדער״

גרויסער וואַהל־מיטינג צום 19־טען ציוניסטישען קאָנגרעס

די וואַהל־קאַמפּאַניע צום 19־טען ציוניסטישען קאָנגרעס האָט זיך שוין אָנגעהויבען ביי אונז אין שטאָט.

ביי דער היגער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע איז געשאַפען געוואָרען א ספּעציעלער רעסאָרט, וועלכער איז שוין צוגעטרעטען צו זיין ארבייט און פיהרט א ברייטע פּראָפּאַגאַנדע פאר דער אַלגעמיין ציוניסטישע ליסטע.

צוזאַמען דערמיט קומט פאָר דאָנערשטאָג דעם 25־טען ד. ח. אָוונד אין פילהאַרמאָניע זאַל א גרויסער וואַהל־מיטינג א. נ. „מיט׳ן פּנים צום קאָנסטרוקטיווען ציוניזם״. אין מיטינג וועלען זיך בעטייליגען דיר. מ. הינדעס (וואַרשאַ), דעפּ. ד״ר י. ראָזענבלאַט, משה לימאַן א. א.

ר. איזראַעל

משומדים

סענסאַצ. שפּאַנענדער ראָמאַן פון היינטיגען יודישען לעבען

73)

— וואָס מיינסטו האָט סאַבאַ געענטפערט, אַז איך האָב נאָר געמאַכט אַזאַ אָנשטעל ביז איצט. האָסט א טעות מיין טייערע, ווער ווייסט דען מעהר ווי דו, אַז איך בין געווען ביז איצט א געפאַנגענע, גראָד ווי דו, אין די הענד פון דער חברה, וועלכע האָבען מיך געקויפט, מיך פערקנעכטעט, פּונקט אַזוי ווי מען פערקויפט און מען פערקנעכטעט מיט געוואַלד נאַאיווע מיידלעך אין שאַנד־הייזער אַריין ס׳איז אמת, אַז איך האָב שטענדיג אין מיר געפיהלט אַ געהיימען און אינערליכען כוח, וועלכער האָט מיך שטענדיג בעגייסטערט, איך האָב אָבער נישט געוואוסט, אין וואָס די דאָזיגע קראַפט דריקט זיך אויס, איך האָב שטענדיג, ווען איך האָב אָנגעהויבען צו טאַנצען, געפיהלט, אַז איך ווער אינגאַנצען פערשוואונדען פון דער ערדישער וועלט און הויב זיך אויף אין די הימלען, פאַר מיר האָט בעת מיינע אויפטריטען גארנישט מעהר עקזיסטירט קיינער האָט מיך נישט אינטערעסירט אַזוי ווי איך וואָלט אינגאַנצען פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין, ערשט דעמאָלט ווען איך האָב געענדיגט בין איך צוריקגעקומען צו זיך און אַרומגענומען מיט דער טרויעריגער ווירקליכקייט, אין וועלכער איך האָב געלעבט, איך בין שטענדיג געווען געפונדען, אַזוי ווי מען וואָלט געווען געבונדען אַ פויגעל, וועלכער רייסט זיך אין זיין ענדליכען רוים אַריין, איך האָב זיך שטענדיג געפיהלט אַזוי ווי אַ פויגעל אין שטייג, אָדער מאַנכעסמאָל ווי אַ געפּענטעטער לייב, וועלכער קען נישט אַרויס פון זיין אַרומצוימונג...

טרעהרען האָבען זיך אָנגעהויבען צו גיסען פון סאַבאַס אויגען, איהרע אויגען האָבען געוויינט, הגם אויף די ליפּען איז געווען אַ שמייכעל פון גליק און צופרידענהייט.

— אפשר איצט, האָט זי ווייטער געזאָגט, אפשר איצט בין איך פריי געוואָרען, אפשר איצט האָבען זיך אויפגעבונדען מיינע פליגעלעך און איך וועל קענען פריי פליהען אין די הויכע הימלען, אפשר וועל איך קענען איצט ווערען א דינערין פון דער שעהנער קונסט...

וואָס שעהנער און ערהאַבענער סאַבאַ האָט גערעדט, אַלס נידריגער און מעהר געפאַלען האָט זיך אידא געפיהלט, דאָס, וואָס סאַבאַ האָט געזאָגט איז געווען אמת, זי איז ביז איצט געווען דער געפּענטעטער אָדלער, וועלכער האָט זיך פון זיין געפאַנגענשאַפט געריסען אין די ווייטע הימלען, איצט איז זי פריי געוואָרען און האָט געוויזען, אַז זי איז די גאָט־געבענשטע קינסטלערין, וועלכע דערהויבט די מענשען וואָס געניסען פון איהר קונסט, מאכט זיי פאַר בעסערע און שעהנערע אָבער וואָס האָט זי, אידא, מיט דעם אַלעמען צו טון? ווי קומט זי דערצו?

אידא האָט זיך געפיהלט ווי אַ צוטשעפּעניש צו דעם אַלעם, צו סאַבאַן און צו דער גאַנצער אויסטערלישער געשעהעניש, זי האָט פערשטאַנען, אַז אין יעדער מינוט קען מען פון דעם דאָזיגען צוטשעפּעניש פּטור ווערען,

סאַבאַ האָט אַזוי ווי געלייענט אידאס געדאַנקען, איז צוגעגאַנגען צו איהר, זי אַרומגענומען, צוגעדרוקט צו זיך און געזאָגט:

— אידא, מיר זענען פעראייניגט דורך איין און דעמזעלבען גורל, ערשטענס זענען מיר ביז איצט געווען אין דערזעלבער צרה, אין דערזעלבער נויט און אונז האָט דערוואַרט דערזעלבער סוף, אָבער אויך איצט, ווען דאָס אַלץ איז שוין, האָפענטליך, פאַריבער, טראָגען מיר אויף זיך אויך דעמזעלבען צער אויך איצט פעראייניגט אונז אויך דערזעלבער טרויער...

אידא האָט נישט פערשטאַנען וועגען וואָס סאַבא רעדט און האָט זיך איבערגעפרעגט.

— וועגען וואָס רעדסט דו סאַבאַ?

— ס׳איז נישט כדאי וועגען דעם איצט צו רעדען, היינט איז פאַר אונז געווען אַ גליקליכער אָוונד, נאָך וואָס זאָלען מיר צו איהם צומישען טראָפּענס פון צער און טרויער. האָבען מיר דען נישט צייט דערויף? איך וויל אָבער און שטעל דיר אַ קאַטעגאָרישען בעדינג, אַז דו זאָלסט נישט קוקען אויף מיר אַזוי ווי איך וואָלט דיר געטון עפּעס אַ טובה, ווי דו וואָלסט געווען אָפּהענגיג פון מיר, שלאָג דיר דאָס אַלץ אַרויס פון קאָפּ, שטעל דיר פאָר — איך זאָג דיר דאָס אויפריכטיג — אַז דו ביזט איצט מיין מאַמע, מיין שוועסטער, מיין האַרציגסטע פריינדין און אפשר אַלץ צוזאמען.

— אָבער מיט וואָס האָב איך דעם דאָזיגען צוטרוי פון דיר פערדינט. מיר קענען זיך דאָך ערשט אַ זעהר קורצע צייט, איך האָב דיר נאָר טיילווייז און צופעליג דערצעהלט וועגען מיין פערגאַנגענהייט. מעהר פעראייניגט אונז דאָך גארנישט.

— ווער ווייס, מיין טייערע, ווער ווייס... האָט סאַבאַ געקושט איהר פריינדין, אָבער ווי איך האָב שוין געזאָגט, איז דאָס נישט קיין טעמא אויף איצט, מיר וועלען נאָך וועגען דעם פיל רעדען און זיך נאָך האָבען פיל צו דערצעהלען...

קאַפּיטעל 18

וואָס טוט סטעפאַן?

סטעפאַן האָט בעקומען אַ בעריכט וועגען דעם, אַז אידא וואוינט אין האָטעל צוזאַמען מיט דער דאַמע, מיט וועלכער ער האָט זי געזעהען אויף דעם אינזעל, וועגען דעם, אַז אידאס געזעלשאַפטס־לייסטערין זאָל זיין די בעריהמטע טענצערין סאַבאַ, וועגען וועלכער גאַנץ לאָדז האָט איצט גערעדט, האָט ער פערשטעהט זיך נישט געוואוסט, סטעפאַנען איז אָבער דער גאַנצער ענין אויסגעקומען שטאַרק פערדעכטיגט, ער האָט דאָך אידאן אַזוי גוט געקענט, ער האָט געקענט אַלע איהרע בעקאַנטע און פריינד און האָט אויסגעצייכענט געוואוסט, אַז די דאַמע, מיט וועלכער אידא פיהרט זיך איצט אַרום איז נישט איהרס קיין אַלטע בעקאַנטע, בכלל האָט סטעפאַן פון ערשטען מאָמענט אָן, ווען אידא איז פערשוואונדען געוואָרען בעתן באַנקעט איך בעאַמטען־הויז געהאַט דעם פערדאַכט, אַז זי איז אַריינגעפאַלען אין די הענד פון פרויען־הענדלער און איצט, זעהענדיג זי אין דער געזעלשאַפט פון א ווילד־פרעמדער דאַמע האָט זיך זיין פערדאַכט נאָך מעהר פערשטאַרקט, אַמבעקוועמסטען וואָלט פאַר סטעפאַנען געווען, אויב אַזוי האָט ער שוין געהאַט עטליכע מאָל דעצידירט, אַז ער זאָל צומאַכען אויף אַלץ די אויגען, נישט זעהן און זיך דערמיט מעהר נישט אינטערעסירען, ווייל ער האָט דאָך געוואָלט פּטור ווערען אויף יעדען פאַל פון אידאן, איהם איז פאָרגעשטאַנען אַ גרויסע מלוכהשע קאַריערע, וועגען דעם האָט ער געוואוסט און פאַר קיינעם איז שוין דאָס קיין סוד נישט געווען. ער האָט מורא געהאַט, אַז דער אומשטאַנד וואָס ער האָט אַ יודישע געליבטע און אין דער צוקונפט אַ יודישע פרוי, זאָל איהם דערצו נישט שאַדען ברענגען, ער האָט נישט געוואָלט רעזיגנירען פון דער דאָזיגער קאַריערע, צו וועלכער ער האָט געשטרעבט זיין גאַנץ לעבען, און איבריגענס איז פאַר איהם נישט געווען צו שווער אַרויסצורייסען פון האַרצען די ליבע צו דער יודישקע, וועלכע ער האָט סוף־כל־סוף קיינמאָל נישט אַזוי שטאַרק געליבט.

— ס׳איז אָבער די אויפגאַבע פון יעדען אַנשטענדיגען מענשען, האָט ער זיך געטראַכט, צו אינטערווענירען דעמאָלט ווען מען זעהט בולט, ווי פרויענהענדלער פערפיהרען, פערבאַרען און פערקויפען אַ פרוי...

(פאָרטזעצונג קומט)

ספּאָרט-בעוועגונג

די יודישע יוגענד און די ספּאָרט-בעוועגונג

(צו דער דיסקוסיע וועגן קריזיס אין דער יודישער ספּאָרט-בעוועגונג)

וויפיל מאָל עס קומט אויס צו רעדן וועגן דעם איצטיגן צושטאַנד אין דער יודישער ספּאָרט-בעוועגונג, קאָן מען נישט געפינען קיין איין פּונקט, וועלכער זאָל אונז קענען געבן אַ האָפענונג, אַז די שווערע לאַגע וועט זיך ווען עס איז אויסבעסערן.

אין די לעצטע ספּאָרט-ביילאַגעס פון „נייעם פאָלקסבלאַט" איז געמאַכט געוואָרן אַ פּרוב צו אַנאַליזירן די שווערע לאַגע און געזוכט געוואָרן סיבות, וועלכע האָבן געבראַכט דערצו און זיך זבעמיהט אויסצוגעפינען די מיטלען, וואָס וואָלטען געקענט ברענגען צו פאַרבעסערן די לאַגע.

די פראַגע איז בעלויכטען געוואָרן פון פאַרשידענע שטאַנדפּונקטען. אַדוו. שטרויך זוכט די אויסבעסערונג פון דער לאַגע אין דער פאַראייניגונג פון די יודישע ספּאָרט-פאַראיינען אין לאָדז. אַנדערע האַלטען, אַז די סיבה דערפון ליגט דערין, וואָס ס'זענען נישט פאַרהאַן די ענטשפּרעכענדע אָנפיהרער אין דער בעוועגונג. נאָך אַנדערע האַלטען, אַז די שולד ליגט דערין, וואָס עס פעהלט די פאַרשטענדניש פאַר דער דאָזיגער נוצליכער אַרבייט אונזערער צווישען דער ברייטער יודישער געזעלשאַפט. ענדליך זענען אויך פאַרהאַן אַזעלכע, וועלכע האַלטען, אַז דער שווערער עקאָנאָמישער קריזיס, וועלכען מיר לעבען איבער, האָט געבראַכט צו דער שרעקליכער מאַטעריעלער לאַגע, פון די יודישע ספּאָרט-פאַראיינען, וואָס האָט געווירקט אויף דער טעטיגקייט.

פאַרשטעהט זיך, אַז די אַלע אויסגערעכענטע סיבות האָבען מיטגעווירקט צו דער טרויעריגער לאַגע פון דער יודישער ספּאָרט-בעוועגונג. איך זאָג נאָר מיטגעווירקט, ווייל די אַלע אויסגערעכענטע ענינים זענען נישט געווען די איינציגע סיבות דערפון. איך האַלט, אַז די אייגענטליכע סיבה ליגט גאָר אונדערשוואו — אין דעם, וואָס די יודישע יוגענד אַליין איז געוואָרן גלייכגילטיג צו דער יודישער ספּאָרט-בעוועגונג. פון די יודישע ספּאָרט-פאַראיינען האָבען זיך דערווייטערט די, וועלכע זענען אין זיי ערצויגען געוואָרן ביז צו דער מדרגה, וועלכע האָט זיי ערלויבט צו פאַרנעהמען אַנ'אָנגעזעהען אָרט אין דעם אַלגעמיינעם ספּאָרט און דערמיט געבראַכט אָנזעהען דער יודישער בעוועגונג. זיי, די יודישע רעקאָרדיסטען, די יודישע מייסטער אין פאַרשידענע ספּאָרט-געביטען האָבען זיך מיטאַמאָל דערפיהלט אַלס „גרויסע מענשען". מ'האָט זיי נישט מעהר געטאָרט זאָגען קיין שום דעה, זיי האָבען זיך מעהר נישט געוואָלט אונטערוואַרפען קיין שום פאַראיינס-דיסציפּלין, און היות זיי צו דעם האָט נישט געקענט דערלאָזט ווערען, האָבען די מייסטערס אָנגעהויבען צו וואַנדערען פון איין פאַראיין אין דעם אַנדערען און ווי דער שטייגער איז, האָבען פאַרפעהלט פאַראיינען און זיי זענען געבליבען אינגאַנצען דרויסען... איך האַלט, אַז די דאָזיגע האַנדלונג פון כמעט אַלע מייסטערס און בעסערע ספּאָרטלער, האָט געבראַכט דערצו, אַז די יוגענד האָט פאַרלוירען דעם צוטרוי צו די יודישע ספּאָרט-פאַראיינען און דער צופלוס איז אינגאַנצען אָפּגעשטעלט געוואָרן.

אַ צווייטע פראַגע איז די, אַז אויב ס'קומען שוין צו מיטגלידער אין וועלכער ס'איז סעקציע, איז עס נישט דערפאַר, ווייל דער מיטגליד איז אַדורכגענומען מיט דער אידעע פון דער יודישער ספּאָרט-בעוועגונג, נאָר סתם אַזוי צו גימנאַסטיקירען אָדער פינג-פּאָנג-שפּילען. ווער עס אָבסערווירט די טעטיגקייט אין די יודישע פאַראיינען, קען דאָס לייכט בעמערקען. ס'פעהלט די אַמאָליגע בעגייסטערונג, ס'פעהלט דער ברען, ס'פעהלט די בעוואוסטזיניגקייט ביי דער יוגענד, אַז זיי זאָלען דערקענען די גרויסקייט פון דער אידעע, וועלכע שטעקט אין דער יודישער ספּאָרט-בעוועגונג.

איך האַלט, אַז דער קריזיס אויף דעם געביט וועט זיך אָפּשטעלען דעמאָלט, ווען ס'וועט זיין אַ כסדר'דיגער צופלוס פון דער יודישער יוגענד אין די ספּאָרט-פאַראיינען, און דעמאָלט, ווען עס וועט זיך אומקעהרען דער אינטערעס פון דער יודישער יוגענד פאַר אונזער בעוועגונג, שטענדיג און אייביג האָט די יודישע יוגענד אויסגעטראָגען אויף די אייגענע פּלייצעס די גאַנצע ספּאָרט-בעוועגונג און ס'האָט קיינמאָל גאָרנישט געפעהלט.

דעריבער איז קלאָהר, אַז מ'דאַרף אָנהויבען פון סאַמע אָנהויב. מ'דאַרף נישט געהן אין ערגעץ, נאָר מיט'ן פּנים צו דער יודישער יוגענד. דאָרט דאַרף מען אָנהויבען די אויפקלערונג. מ'דאַרף ווידעראַמאָל דערציילן וועגן דעם, אַז די יודישע ספּאָרט-פאַראיינען זענען די פאָרשולען פאַר דער נאַציאָנאַלער און געזעלשאַפטליכער בעוואוסטזיניגקייט פון די קומענדיגע יודישע בירגער. אַ חוץ דעם גרויסען ציל פון פיזיש געזונד מאַכען די יוגענד ווייסען מיר, אַז ספּאָרט בכלל צילט דערצו, צו וועקען און איינצופּרעסען דעם פּערזענליכען און נאַציאָנאַלען שטאָלץ, לערנען דיסציפּלין, אין די רייהען און צוזאַמען די דיסציפּלין אין פאָלק, שאַפען די דרייסטקייט אין ספּאָרט-קאַמף און צוזאַמען דערמיט די דרייסטקייט און אומדערשראָקענהייט אין לעבען, לערנען דאָס צוזאַמענלעבען זיך אונטער'ן דעוויז „אַלע פאַר איינעם און איינער פאַר אַלע", כדי דער דאָזיגער דעוויז זאָל שפּעטער שוין זיין לייכטער דעם יוגענדליכען אין זיין לעבען צושמידען דעם מיטגליד צו די פאָרמען פון זיין פאַראיין, כדי שפּעטער זאָל נישט פאַרראַטען ווערען די פאָרמען פון פאָלק.

אַמאָל האָבען די יוגענדליכע געקענט די דאָזיגע צילען פון דער יודישער ספּאָרט-בעוועגונג געשטראָמט אין די פאַראיינען אַריין און זיי אויסגעהאַלטען. היינט מיינט מען, אַז אַ ספּאָרט-פאַראיין איז אַנ'אָרט פון „פייוואָקלאָקען", טאַנץ-אָוונדען און מחלוקות.

מ'דאַרף אין דער ריכטונג ווענדען די אַרבייט און מיר וועלען נאָך זיכער דערלעבען נחת פון אונזער ספּאָרט-בעוועגונג.

אַ ספּאָרט - טוער

די סאָוויעטישע ספּאָרטלער

וועלען נישט קומען קיין פּוילען

דורך דער פּוילישער ספּאָרט-פּרעסע איז אַדורכגעגאַנגען אַ ידיעה, אַז די סאָוויעטישע פוסבאַל און לייכטאַטלעטישע רעפּרעזענטאַנץ וועט קומען קיין פּוילען אויף עטליכע פאַרמעסטונגען. ווי בעקאַנט האָט דער סאָוויעטישער ספּאָרט-פאַרבאַנד געהאַט מסכים געווען צו שיקען זיינע ספּאָרט-רעפּרעזענטאַנצען קיין פּוילען בתנאי, אַז ער וועט איינגעלאַדען ווערען דורך אַנ'אַרבייטער-קלוב. די פּוילישע אַרבייטער-פאַרבאַנדען האָבען טאַקע איינגעלאַדען די סאָוויעטישע ספּאָרטלער און די אונטערהאַנדלונגען זענען שוין געווען ווייט אַוואַנסירט. מ'האָט נאָר געוואַרט אויפ'ן הסכם פון מלוכה'שען אַמט פאַר פיזישער ערציהונג און מיליטערישער צוגרייטונג.

זעהערנעכטען האָבען אָבער די אַרבייטער-פאַראיינען בעקומען אַנ'ענטפער, אַז דער מלוכה'שער אַמט ערלויבט נישט, אַז די סאָוויעטישע ספּאָרט-רעפּרעזענטאַנצען זאָלען קומען קיין פּוילען.

די ווערטפולע מתנה פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

אויפ'ן מאָטאָציקליסטען-צוזאַמענפאָהר אין טשעכאָטשינעק

האָט בעקומען אינזש. אהרן לעוויז

ווי בעקאַנט איז אין טשעכאָטשינעק פאָרגעקומען דער גרויסער אַלפּוילישער שטערן-צוזאַמענפאָהר פון מאָטאָציקליסטען.

דער פּוילישער מאָטאָציקליסטען-פאַרבאַנד האָט איבערגעגעבען די אָרגאַניזאַציע פון דער דאָזיגער גראַנדיעזער אימפּרעזע דעם יודישען מאָטאָציקליסטען-פאַרבאַנד אין לאָדז.

פאַר די זיגער פון שטערן- און פלאַקעטען-צוזאַמענפאָהר זענען געווען בעשטימט אַ גאַנצע רייהע מתנות און אויסצייכנונגען. צווישען אַנדערע האָט אויך די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" בעשטימט אַ ווערטפולע מתנה פאַר אַ יודישען מאָטאָציקליסט, וועלכער וועט האָבען דעם בעסטען רעזולטאַט.

ביים פאַרטיילען די פּרייזען און אויסצייכנונגען האָט דער זשורי בעשטימט די מתנה פון „נייעם פאָלקסבלאַט" פאַר דעם אינזש. אהרן לעווין, פון לאָדזער יודישען מאָטאָציקליסטען-פאַרבאַנד. וועלכער האָט געהאַט דעם בעסטען רעזולטאַט פון טאָג, אַדורכפאָהרענדיג 714 קילאָמעטער.

מיר בעגריסען דעם אינזש. אהרן לעוויז צו זיין זיג.

ווער וועט זיך שטעלן צום קאַמף

וועגען דער וועלט-מייסטערשאַפט אין באָקס

דער באָקס-מעטש צווישען שמעלינג און לואיס וועט פאָרקומען דעם 18-טען סעפּ[illegible] אין ניו-יאָרק. די אָרגאַניזאַטאָרען רעכענען זיך מיט אַ הכנסה פון אַ האַלב מיליאָן דאָלאַר. פאַר'ן מעטש שמעלינג'ן קעמפט לואיס מיט קינג לעווינסקי.

* * *

באַלד נאָך דעם מעטש מיט שמעלינגען וועט דער בעריהמטער נעגער לואיס קעמפען מיט מאַקס בער. איצט ווענדעט זיך ווער ס'וועט געוואונען מיט לואיסן. וועט בער געווינען דעם מעטש מיט דעם נעגער וועט שמעלינג אינגאַנצען אויסגעשלאָסען ווערען פון די קאַמפען וועגען דער וועלט-מייסטערשאַפט. אין דעם פאַל וועט דער קאַמף וועגען דער וועלט-מייסטערשאַפט פאָרקומען צווישען בער'ן און בראַדאָק'ן. וועט לואיס געווינען, מיט בער'ן וועט דער קאַמף פאָרקומען צווישען לואיס און בראַדאָק.

לייכט אַטלעטישער אינטער-נאַציאָנאַלער מעטש

אין לאָנדאָן איז נעכטען פאָרגעקומען דער אינטערנאַציאָנאַלער לייכטאַטלעטישער מעטש צווישען דער רעפּרעזענטאַנץ פון די אַמעריקאַנער אוניווערזיטעטען מיט דער רעפּרעזענטאַנץ פון די ענגלישע אוניווערזיטעטען. געזיגט האָבען די אַמעריקאַנער.

די מייסטערשאַפטען פון „בע"-קלאַס

ס'קומען איצט פאַר די פינאַל-מעטשען וועגען דער מייסטערשאַפט פון „בע"-קלאַס. ס'זענען שוין אויסגעטיילט געוואָרען 4 מייסטערס פון די אונטער-קרייזען, וועלכע וועלען איצט שפּילען וועגען דער מייסטערשאַפט. דאָס זענען: קאָנקאָרדיאַ (פּעטריקאָוו), סטזשעלעץ (קאַליש), בוזשאַ (פּאַביאַניץ) און הוראַגאַן (לאָדז).

נעכטען זענען פאָרגעקומען 2 מעטשען מיט פאָלגענדע רעזולטאַטען:

הוראַגאַן (לאָדז) — קאָנקאָרדיאַ (פּיעטריקאָוו) 2:1.

סטשעלעץ (קאַליש) — בוזשאַ (פּאַביאַניץ) 3:2.

די אונטערהאַנדלונגען וועגען פאַראייניגען די יודישע ספּאָרט-פאַראיינען

זענען נישט איבערגעריסען געוואָרען

ווי מיר האָבען זיך דערוואוסט ביי דעם פאָרזיצער פון דער פאַראייניגונגס - קאָמיסיע ה. אדוו. שטרויך, זענען נישט אמת די קלאַנגען וועגען דעם, אַז די אונטערהאַנדלונגען וועגען פאַראייניגען די יודישע ספּאָרט-פאַראיינען אין לאָדז זענען איבערגעריסען געוואָרען. פאַרקעהרט — די אונטערהאַנדלונגען געפינען זיך אויף אַ גוטען וועג. צוליב די זומער-פעריען איז דאָס טעמפּאָ פון די אונטערהאַנדלונגען ממילא שוואַכער געוואָרען ביז נאָך דער וואַקאַציע-צייט.

פּוילען — לעטלאַנד אין לאָדז

דער פּוילישער פוסבאָל-פאַרבאַנד האָט זיך געווענדעט צום לאָדזער קרייז-פאַרבאַנד מיט דער מיטטיילונג, אַז לאָדז איז אָנפאַרטרויט געוואָרען דאָס אָרגאַניזירען דעם צווישען-מלוכה'שען פוסבאָל-מעטש פּוילען - לעטלאַנד. דער מעטש וועט וואַרשיינליך פאָרקומען ערשט אין סעפּטעמבער.

דייטשע ספּאָרט-אידעאַליסטען...

דער לייטער פון פּאָליציאישען ספּאָרט-קלוב אין בערלין האָט פונאַנדערגעלאָזען אַ פרויען-אָפּטיילונג פון דאָזיגען קלוב דערפאַר, ווייל די אָפּטיילונג האָט געהאַט אַ פאַרמעסטונג מיט יודישע ספּאָרטלערינס.

פריינדשאַפטס-מעטש אין לאָדז

אוניאָן — טורינג — י. ק. ס. 2:4.

ליגע-מעטשען אין לאַנד

קראַקאָוויאַ - לעגיע 1:4 (0:0)

רוך — וואַרשאַוויאַנקאַ 0:1 (0:1).

פריינדשאַפטס-מעטשען

אַרבייטער - רעפּרעזענטאַנץ פון קראַקאָ — אַרבייטער - רעפּרעזענטאַנץ פון שלעזיען 1:2

ל. ק. ס. — רעפּרעזענטאַנץ פון גדיניע 1:3

וואַקער (ווין) — פּאָגאָן (לעמבערג) 0:2

שווים-פאַרמעסטונגען אין לאָדז

נעכטען זענען אויפ'ן באַסיין פון ל. ק. ס. פאָרגעקומען שווים-פאַרמעסטונגען צווישען ל. ק. ס. און די אַסטראָווער פאַבריקס - אנשטאַלטען. געוואונען האָבען די אָסטראָווער אין פאַרהעלטניש 40:55.

דעם וואַסער-באַל-מעטש צווישען די דערמאָנטע מאַנשאַפטען האָבען אויך געוואונען די אָסטראָווער אין דער פאַרהעלטניש פון 1:3

סקאַדאַ—פוסבאַל-מייסטער פון וואַרשאַ אין „אַ"-קלאַס

די מייסטערשאַפט פון „אַ"-קלאַס אין וואַרשאַ האָט ענדגילטיג דערגרייכט די וואַרשאַווער „סקאַדאַ", וועלכע וועט אַנטיילנעהמען אין די פאַרמעסטונגען וועגען אַריינגעהן אין דער ליגע.

לייכט-אַטלעטישער דריי-מעטש אין לאָדז

נעכטען האָט זיך אָנגעהויבען דער לייכט-אַטלעטישער דריי-מעטש צווישען ל. ק. ס., „ווימאַ" און „קרישענדער". אינגאַנצען זענען פאָרגעקומען 4 קאָנקורענצען און דאַן האָט דער מעטש צוליב'ן גרויסען רעגען געמוזט אָפּגעלעגט ווערען. די רעזולטאַטען פון די ערשטע 4 קאָנקורענצען זענען פאָלגענדע:

110 מעטער-לויף איבער באַריערעס 1) פּיעכאָווסקי (קרושענדער).

שפּיז-וואַרפען 1) ריבאַק (קרושענדער).

400 מעטער-לויף 1) ווראָבלעווסקי (ל.ק.ס.)

ווייט-שפּרונג 1) ריבאַק (קרושענדער)

די פאָרזעצונג פונם דריי-מעטש וועט פאָרקומען דעם קומענדיגען זונטאָג.

ציקליסטען וועט-לויף אויפ'ן שטח מאָסקווא—לענינגראַד

נעכטען האָט זיך פאַרענדיגט דער ציקליסטען וועט-לויף אויפ'ן שטח מאָסקוואַ — לענינגראַד. דער שטח בעטרעפט 715 קילאָמעטער. דאָס ערשטע אָרט האָט פאַרנומען דעניסאָוו אין 32 שעה 23 מינוט, וואָס מאַכט אויס אַ דורכשניט פון 25 קילאָמעטער אַ שעה.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מאָנטאָג, דעם 22-טען יולי 1935

6.30 — פריהמאָרגען-תפילה. 6.36 — גימנאַסטיק, 6.50 — פּליטען. 8.25 — פּראַקטישע אָנווייזונגען, 11.57 — צייט-סיגנאַל, 12.03 — מעטעאָראָלאָגישע ידיעות, 12.05 — מיטאָג-צייטונג. 12.15 — פאַר זומער - וואוינונגען און קור-ערטער, 1 — אַ מאָמענט פאַר פרויען. 1.05 — פּיאַנאָ-קאָנצערט. 1.30 — פּליטען. 3.15 — בערזשע - איבערזיכט. 3.25 — ידיעות פון פּוילישען עקספּאָרט. 3.30 קאָנצערט. 4 — קינדער - אודיציע. 4.15 — פּליטען. 4.50 — ליטעראַרישע ערצעהלונג. 5 — אַריע. 5.15 — פראַגמענטען פון אָפּערעס. 5.40 — פידעל-קוואַרטעט. 6 פּאָרלעזונג. 6.15 — „גאַנץ פּוילען זינגט". 6.30 — ספּאָרטליך טוריסטישע עצות, 6.40 — געזעלשאַפטליכער מאָמענט. 6.45 — פּליטען, 7.15 — רעקלאַמע-קאָנצערט. 7.30 — טראַנסמיסיע. 7.50 פּאָרלעזונג. 8 — פּליטען. 8.10 — מוזיק. 8.45 — אָווענד-צייטונג. 8.50 — פון דער אָפּערע „האַלקע", 9 — פּוילישע מוזיק. 10 — אַלגעמיינע ספּאָרט-ידיעות. 10.06 — לאָקאַלע ספּאָרט-ידיעות. 1010 — קאָנצערט. בעת דער פּויזע 11 אַ זייגער — מעטעאָראָלאָגישע ידיעות פאַר לופט-קאָמוניקאַציע.

חתן יאגט נאך זיין פערדעטערישע כלה אויף א טאקסי פון לאדז קיין ווילנע

ווילנא.

אין פאליציי איז נעכטען געקומען א יונגע פריי־ליין און האט זיך גענומען בעטען מיט טרעהרען אין די אויגען מען זאל ראטעווען איהר לעבען, מחמת ס'דראהט איהר א טויט־געפאהר, מען וויל זי דערשיסען.

די פריילין האט דערביי דערצעהלט פאלגענדע ראמאנטישע געשיכטע:

זי הייסט אירענע ליענוויטש פון לאדז. אין איהר האט זיך פערליבט זינט א לענגערע צייט א געוויסער הערמאן גראסער, וועלכער האט גערעכענט מיט איהר חתונה צו האבען.

אונטערן איינפלוס פון איהרע עלטערען האט זי בעת מעשה אויסגעדריקט איהר הסכמה חתונה צו האבען מיט איהם.

די חתונה איהרע מיט גראסערן איז שוין גע־ווען בעשטימט אויף סוף יולי.

אין יוני האט זי זיך בעקענט מיט א צווייטען יונגענמאן א געוויסען פ. פון ווילנע צו וועלכען זי האט דערשפירט א שטארקען געפיהל.

אויך פ. האט זיך אין איהר שטארק פערליבט און גענומען פאדערען ביי איהר זי זאל איבעררייסען מיט איהר חתן און חתונה האבען מיט איהם.

זי האט צוערשט אויף דעם נישט געוואלט איינ־געהן, אבער מיטן דערנעהנטערען זיך פון טערמין פון איהר חתונה מיט גראסערן, איז איהר ווידער־שטאנד אלץ מעהר אפגעשוואכט געווארען און עטלי־כע טעג פאר דער חתונה האט זי בשתיקה ארויס־געטראגען פון שטוב איהר אויסשטייער און האט פערלאזען לאדז, קומענדיג מיט פ—ן קיין ווילנע.

אויפן וואקזאל האט זי אנגעשריבען א בריוועל צו גראסערן. אין בריוועל האט זי איהם אויפגעקלערט דעם גאנצען אמת און געבעטען ער זאל איהר מוחל זיין.

זי האט גערעכענט, אז גראסער וועט רעזיגנירען פון ווייטערדיגען קאמף און וועט זיך בערוהיגען.

אויף גראסערן האט אבער דער בריף געמאכט גאר אנ'אנדער איינדרוק. ער איז אוועקגעלאפען צו איהרע עלטערען און דערקלערט, אז פ. איז א פרויען הענדלער און ער וועט איהר פעראומגליקליכען.

אונטער זיין איינפלוס האבען איהרע עלטערען בעפולמעכטיגט איהם ער זאל איהר אפגעפינען. גרא־סער איז נאך דעם זעלבען טאג ארויסגעפאהרען מיט אנ'אויטא קיין ווילנע.

אנקומענדיג קיין ווילנע האט ער שנעל אפגע־פונען איהר אדרעס און גענומען פאדערען פון איהר זי זאל פאהרען מיט איהם גליך אהיים, דראהענדיג אין נעגענפאל איהר צו דערשיסען.

ער האט איהר דערביי געגעבען א טאג צייט אויף צו בעראטען זיך.

— אויב דו וועסט נישט מסכים זיין, האט ער דערקלערט, וועל איך דיך דערשיסען און דערנאך זיך אליין, ווייל אהן דיר איז מיין לעבען א גראשען נישט ווערט.

אויפן סמך פון איהר מעלדונג האט די פאליציי גראסערן פערהאלטען און אפגענומען ביי איהם א רעוואלווער. דערנאך איז גראסער אונטער א פא־ליציייאישער שמירה אפגעשיקט געווארען קיין לאדז.

פאר דראהען מיטן טויט זיין אנטלאפענער כלה וועט ער האבען אויף זיך א פראצעס.

אויספלוגען קיין פאלעסטינע פון 630.— זל. אן

ארגאניזירט

„ארביס" פיעטריקאווער 18, טעל. 249-33

אויך הנחה־פעסער קיין משעכא־סלאוואקיי און יוגאסלאוויען.

מארגען א פארשטעלונג פון דער „יודישער טעאטער סטודיע"

„מיינע הערן איהר האט פערשפילט"

צוליב דעם גרויסען דערפאלג, וואס עס האט געהאט די לעצטע פרעמיערע פון דער „יודישער טעאטער־סטודיע" „מיינע הערן איהר האט פער־שפילט", האט די סטודיע בעשלאסען צו געבען נאך צוויי פארשטעלונגען. די נאהענטסטע פארשטעלונג קומט פאר מארגען 9 אווענד אין פאפולארני טעא־טער.

מעלדונג

אפרוה קאלאניעס אין ריטרא און אין הרעבענאוו

איינשרייבונגען ווערען אנגענומען אין סעק־רעטאריאט פון דער ספארט געז. „שטערן" פיעטרקאווער 61.

די איינשרייבונגען אויפן 3־טען טורנוס (פון 1|8) ווערען אנגענומען ביז דעם 7|26 איינשליסלעך

לודוויק זאץ

גרויסער ערפאלג פון „ליידיג־גייער" אין „ראזמאיטא שטשי" טעאטער

לודוויק זאץ, דער געניאלער יודישער קאמי־קער האט ווידער אפגעהאלטען א גרויסען זיג מיט זיין נייער פרעמיערע „דער ליידיג גייער".

דאס דערשיינען פון קינסטלער אויף דער בינע איז א גרויסע איבערראשונג פאר אלעמען, וועלכע האבען ביז־איצט געזעהן לודוויק זאץ אין אלטע כאראקטער־ראלען.

דער „יונגער" זאץ איז נאך פרעכטיגער פון דעם „אלטען".

דער „ליידיג גייער" ווערט געשפילט היינט 9,15 אווענט.

היינט צום לעצטען מאל „באסטאן" אין פילהארמאניע

היינט שפילט דאס „יונג טעאטער" צום לעצ־טען מאל „באסטאן", אלע וואס ווילען זעהן אנ' אינטערעסאנטע, שפאנענדע אויפפיהרונג, דארפען נישט אדורכלאזען די געלעגענהייט צו בעזוכען די פארשטעלונג „באסטאן".

מיטוואך און דאנערשטאג צוליב די צוגריי־טונגען צו דער פרעמיערע ווערט נישט געשפילט.

פרייטאג פרעמיערע פון דעם אריגינעלען, פריילעכען ספעקטאקל א. נ. „טרופע טאנצנצאפ".

לאלא פאלמאן, אלא לילית, יהודית בערג און וו. גאדיק,

סומענדיגען שבת אין העלענאוו

דער אבגעלעגטער צוליב'ן אונגיסטיגען וועטער קאנצערט פון די אויבענדערמאהנטע קינסטלער קומט פאר היינטיגען שבת אין העלענאוו אין פראג־רעם די בעסטע פערל פון זייער רייכען רעפערטואר.

די געקויפטע בילעטען זענען גילטיג.

וו א ר נ ו נ ג.

איך ווארן די אלע, וועלכע האלטען ביים דינגען די זאקען־פאבריק ביי אריה ווייסקאהל, ווסכאדניא 35 נישט צו דינגען אזוי לאנג, ביז דער סכסוך מיט מיר וועט נישט זיין ערלעדיגט.

א. וויינריב

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

ראקאלען

א שיינע זוניגע שטוב אפצוגעבען פאר א סובלאקאטאר, פילסודסקיעגא 43 רעכטע זייט II איינגאנג II שטאק, וו. 21.

א געוועלב מיט א שויפענסטער זאפארט אוועקצוגעבען. אגראדאווא 12, אהן אפטרעט־געלד. צו ערפאהרען אגרא־דאווא 2 אבראמאוויטש.

פערשידענעם

מודיעין מר"ן ה"ק שליט"א ר' אליעזר צבי סאפרין נ"י פון קאמארנע, וואס וואוינט אין פאביאניץ, קומט צוריק פון משעכאטשינעק אי"ה ביום ג' פ' מטות"מ. 9571

Zaginiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na zł. 10 za Nr. 33454 z dn. 23/9 1925 r. na imię M. Jachimowicz. 9578

Buchalter-Bilansista

Na stanowisku przyjmuje do prowadzenia księgi handlowe. Za uznanie ksiąg gwarantuje kaucją Leon Krell, Piotrkowska 79 m. 40 tel. 145-64.

רעטשניצע

פון דאקטוירים - ספעציאליסטען

זגערזשער 17

טעל. 116-33

רענטגען־קאבינעט

וועגעראלאגישעס אמבולאטאריום

פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

אין ווישניאווא־גורא דעם „נייעם פאלקסבלאט"

בעקומט מען יעדען טאג 8 פריה ביים צייטונגס־פערקויפער יאמניק, ווילא קאוואלא.

בעשטעלונגען ווערען אפגעשיקט אהיים

לאדזער יודישער לאקאטארען און סובלאקאטארען־פעראיין

געפינט זיך

אויף פיעטריקאווער 31, וו. 22

טעל 264-38

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג טעגליך, פון 6 ביז 9 אווענט. ס'ווערען געשריבען ביטעס ערטיילט עצות, אויסגעגלייכט סכסוכים און געפיהרט כל'ערליי דירות און עקסמיסיע־פראצעסען.

אויטאגענישע שווייסונגען מעטאל־בעארבייטען שלאסעריי־ארבייטען מאשינען־טיילען און ווערקצייג

פירמע אויס בילינ

J. REDER, Łódź

11-13 ליסטאפאד 11־טער

כעמיש־באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום

פ. שאץ, לאדז,

פיעטריקאווער 37.

פיהרט דורך זעמטל. ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פליגמע א. א.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל־ארצט פאר הויט־און געשלעכטס־קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

צוריקגעקעהרט

נעמט אן ביז 8^{30} פריה, פון 12 ביז 2 מיטאג און פון 7—9 אוו. זונטאג פון 10—1 בײטאג.

אלעארט אנאליזען.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט־קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

פראנט, 1־טער שטאק.

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום־טוב פון 9—1 פארמיטאג.

בעזונדערער ווארטע־זאל פאר פרויען.

אבציםמארקען־פאבריק

WYTWÓRNIA ODBIJANEK

פאר: שטרימפ, מאנופאק־טור, זיידע, טריקאטאזשן און גאר־בערייען

פערטיגט אויס די דרוקעריי

„FUTURA"

Piotrkowska 64

tel. 236-25.

Dr. med.

Z. DATYNER

אוראלאג

ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין־קראנק.

ZACHODNIA 59a, tel. 148-95

נעהמט אן פון 2—3 און פון 6—8 אוו.

Dr. med. M. TAUBENHAUS

ספעציאליסט

פאר אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען

פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט

זגערזשער 11, טעל. 246-09

נעמט אן פון 4—8 אווענד.

ד"ר העללער

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע

8 טראוגוטא 8, טעל. 179-98

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט

זונטאג פון 10—12 מיטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.

אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייז

Dr. med.

IGNACY GRYNBERG

אינערליכע קראנקהייטען

(ספעציאליסט פאר הארץ־קראנקהייטען)

17 CEGIELNIANA 17

telefon 174-15.

נעהמט אן פון 6 ביז 8 אווענד.

DR. MED. H.

Różaner

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראנק.

NARUTOWICZA 9,

tel. 128-98.

נעמט אן פון 9—1 פארמ. און פון 5—9.

Dr.

Wołkowyski

האט זיך איבערגעצויגען אויף

ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02

נעמהט אן אין הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע

פון 8—11 בייטאג און פון 4—9 אווענד

אויערען, נאז און האלז קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צווע־אפעראציע א. ז. וו.. ווי אויך אמבולא־טאריש פון 9—2 און פון 4—8 אוונט

ד"ר

ס. קאנטאר

ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען (מענער־שוואכע)

פיעטריקאווער 90

טעל. 129-45

נעמט אן פון 8—2 נ"מ און פון 6—9 אוו

Dr. B. ROBINSON

אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 131-86.

עמפפאנגט פון $2^1/_2$—$1^1/_2$ פארמ.

און פון 4—5 נאכמ.

פון 6 א זייגער אין קאלומנא.

ווארשאווסקא גאס, ווילע נייהאוז.

Dr. Med.

J. Schlosser

כירורג

צעגעלניאנא 30 טעל. 122-16

נעהמט אן טעגליך פון 4—7 אוו.

קלעפסידרעס

צו זעהר בילינע פרייזען

נעהמט אן די דרוקעריי פון

„נייעם פאלקסבלאט"

די קלעפסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און [illegible]

אבאנעמענט־פרייז [illegible]

[illegible]

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub

Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Członkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

אונזער חלק ירושה

(צו ח. נ. ביאַליק'ס היינטיגער ערשטער יאָהרצייט)

פון ש. ניגער

אַזאַ אַלטע פראַגע — ירושה. אָבער זי איז אַקטועל. ביאַליקס אוועקגעהן האָט צו איהר צו־געצויגען אַזעלכע אויפמערקזאַמקייט. ביאַליק איז געווען דער סימבאָל פון שעפערישקייט און טראַ־דיציע. דער אַלטער קוואַל איז געווען פאַר איהם אַ יוגענט־קוואַל, אַ קוואַל פון בענייאונג. פריהער־דיגע גענעראַציעס האָבען מיטגעזונגען מיט איהם. זייער גייסט איז נישט תמיד געווען זיין גייסט, אָבער זייער קראַפט איז געוואָרען זיין קראַפט. א רינג אין דער קייט פון דורות, — איז ער געווען אַזוי שטאַרק ווי די קייט. דערפאַר איז אין זיין וואָרט געווען אַזאַ שפע. דערפון — די ווירקונג, וואָס ער האָט געהאַט, און דעם פאָלקס אַ״סערגעט־וועהנליכע פערעהרונג...

האָבען מיר איבערבעהמענדיג איצט דעם פאַ־קטס ירושה, געדאַרפט זיך לערנען שעצען דעם עצם כח פון ירושה, — דעם כח, וואָס האָט ביאַליקן גרויס געמאַכט.

נישט יעדערער איז, אמת, ווערט צו ירש'ענען גייסטיגע אוצרות: ס'איז נישט קיין פּול־זאַך, מען דאַרף האָבען טאַלאַנט דערצו, אָבער נאָר, אַז מען וועט היטען די אַלטע ברונימער, זיי זאָלען נישט פערשאָטען ווערען, וועט זיין האָפנונג, אַז עס וועלען קומען שעפער — און שעפען פון זיי.

דאָס איז ביאַליק'ס צוואה.

אָבער עס געפינען זיך צווישען אונז אַזעלכע, וואָס מיינען, אַז דאָס איז אַ צוואה פאַר די העברע־איסטען, ביאַליק איז זייערער, זאָלען זיי זיך זאָר־גען פאַר זיין ירושה, אויך פאַר זייער קולט פון ירושה. יודישיסטען, „אמת'ע" יודישיסטען, האַלטען נישט פון אַזעלכע זאַכען...

איז עס אמת?

פערשטעהט זיך, אַז נישט, וואָס יונגער א שפּראַך און א ליטעראַטור איז, אַלץ מעהר נויטי־גען זיי זיך אין אַ היסטאָרישען אָנהאַלט און אַלץ קלענער איז פון דער אַנדערער זייט די געפאַהר פערשלונגען צו ווערען פון דער פערגאַנגענהייט.

אַזאַ געפאַהר האָט געדראָהט דער העברע־אישער ליטעראַטור. זי איז געווען איבערגעלאַדען מיט אַלטע פסוקים. זי האָט זיך געבויגען אונטער דער לאַסט פון טויזענד יאָהריגע טראַדיציעס, פעק מיט ספרים. איז אין דער וועלט פון העברעאיש געווען באַטירליך די מורא פאַר אַלטקייט. דער ווילען ליכטער צו מאַכען דעם יאָך פון געשיכטע. אָבער יודיש? יעדער טיפערער וואָרצעל איז א געווינס פאַר אונזער שפּראַך. יעדער פאָדעם, וואָס פער־בינדט זי מיט דער פערגאַנגענהייט, בעפעסטיגט איהר פּאָזיציע אין'ם קאַמף פאַר דער צוקונפט.

דערפאַר זענען יודישיסטען געווען די, וועלכע האָבען געזוכט צו ווייזען, אַז יודיש האָט א גע־שיכטע, און אַז די יודישע ליטעראַטור הויבט זיך נישט אָן פון אייזיק מאיר דיק. די עקסטרעמע העב־ראַאיסטען האָבען עס געוואָלט פערלייקענען. זיי האָט זיך נישט געלוינט די „היסטאָרישקייט" פון יודיש. אויב היסטאָריע, האָבען זיי געזאָגט — לאָזט אונז. זיי האָבען אונזער לשון נישט פערגינען זיין אייגענע פערגאַנגענהייט, און נאָך ווינציגער האָבען זיי געוואָלט, אַז עס זאָל זיין פערבונדען מיט דער גאַנצער געשיכטע פון'ם יודישען פאָלק. זיי האָבען געוואוסט. אַז דאָס וועט צוגעבען דער יודי־שיסטישער אידעאָלאָגיע קראַפט, חשיבות, אָבער טאַקע דערפאַר האָבען די וויכטיגערע יודישיס־טען פראָטעסטירט קעגען אָט דער שטרעבונג צו פערמינערען דעם יחוס פון יודיש, קעגען אָט דעם פערלאַנג אָפּצושוואַכען זיינע היסטאָרישע וואָרצלען און מיט פּראָטעסטירען אַליין האָבען זיך די פאַר־שטעהער פון יודישיזם נישט בעגנוגענט. זיי האָ־בען געזוכט און געגישטערט אין אַרכיוען, אין ביב־ליאָטעקען. זיי האָבען זיך גענומען אויפצושטעלן

דעם יחוס־בריף פון אונזער לשון, כדי צו ווייזען, אַז ס'איז אַ שטיק יודישע געשיכטע, נישט נאָר געגענוואַרט אַליין.

זיי האָבען געזאַמעלט די אוצרות פון דעם יודישען פאָלקלאָר, פון דער יודיש־ליטעראַטור, — און דערמיט האָבען זיי זיך אויך נישט צופרידענגע־שטעלט, זיי האָבען זיך געשטעלט גרעסערע צילען. זיי האָבען געשטרעבט דערצו, אַז אַלע, אויך די גאָר אַלטע קוואַלען פון דער נאַציאָנאַלער יודישער קולטור, זאָלען בעלעבען, בערייכערען, בעפרוכפּע־רען די יונגע שפּראַך. דעריבער האָבען זיי פאָרגע־שלאָגען אויף דער ערשטער יודישער שפּראַך־קאָנפערענץ אין טשערנאָוויץ, אַז אַלע „ווירקליכע קולטור־גיטער פון אונזער גאָלדען־פרייער פערגאַנ־גענהייט", ווי י. ל. פרץ האָט זיך אויסגעדריקט, זאָלען איבערגעזעצט ווערען אויף יודיש. „מיר ווי־לען מעהר קיין אומסימפּאַטיש־לינקישע פּראָווענציע'ס, קיין אויפגעקומענע עשירים נישט זיין!" האָט אויס־געשריען פרץ: „קולטור איז אויך טראַדיציע!" האָט ער ווייטער געזאָגט. און דאָס איז געווען נישט נאָר זיין פּערזענליכע מיינונג. אַלע, אַפילו די מעהר ראַדיקאַלע יודישיסטען, האָבען אַזוי געטראַכט. דורך

איבערזעצען דעם תנ״ך און אויך אַנדערע יודישע קולטור־אוצרות, אויף יודיש, האָט געזאָגט ד״ר חיים זשיטלאָווסקי — וועלען מיר עפענען פאַר דעם יודישען פאָלק דעם ים הגדול, וועלכען די גרויסע יודישע מאַסען האָבען ביז איצט אין די אויגען נישט געזעהען"...

ביאַליק און ראַווניצקי'ס „אגדהיס" זענען אַ גרעסערער אויפטו פאַר יודיש, ווי צעהנדליגער דריטקלאַסיגע ראָמאַנען און דערצעהלונגען, פון די דאָזיגע אַלע ראָמאַנען און ערצעהלונגען וועט גאָר־נישט נישט בלייבען, מיט זיי ווי אָהן זיי, בעת די אגדה איז אַ גרויסע תקופה, אַ גרויסער איינפלוס אין דער יודישער געשיכטע און אין דעם יודישען שאַפען, שוין נישט גערעדט פון די איינציגע פּערל, וואָס לייכטען נאָך איצט און וועלען לאַנג לייכטען.

פאַר יודיש, פאַר דער יודישער ליטעראַטור און פאַר דעם גאַנצען יודישען קולטור־שאַפען איז בעסער צו זיין א המשך, איידער אָנהויבען אַלץ פון ס'ניי, בעסער צו זיין א יורש, ווי אַן אויפגע־קומענער נגיד.

דער איינפאַכער גלייכער שכל זאָגט אונז, אַז דער יודישיזם וואָלט בעגאַנגען א פערראַט קע־גען זיך אַליין, ווען ער זאָל דערקלערען (אין א יודישער איבערזעצונג): אין לי חלק ונחלה בביאַליק דער יודישיזם וואָלט דאָך געמוזט זיין אויסגעהאַל־טען און מבטל זיין נישט בלויז ביאַליק'ען, נאָר

אויך שלמה אבן גבירול, יהודה הלוי, קבלה, תלמוד, תנ״ך — און וואָס נישט? וואָלט עס דאָך געפיהרט דערצו, אַז דער יודישער מענש זאָל ווי אַנדרעיעוו'ס העלד, אומגעהען „אַ נאַקעטער אויף אַ נאַקעטער ערד", און דאָס וואָלט געווען נישט קיין גייסטיגער גודיזם, נאָר גייסטיגע אויסגעליידיגקייט קולטורעלע פּוסטקייט...

ביאַליק איז וויכטיג, דעריבער, נישט נאָר מיט די קולטור־גיטער, וואָס ער אַליין האָט אונז איבער־געלאָזען בירושה נאָר אויך דערמיט, וואָס ער איז געווען א המשך — און אַ סימבאָל — פון די גרויסע אוצרות, וועלכע זענען אונז פון די פריהער־דיגע דורות געבליבען. ער האָט זיי געזאַמעלט, געלייטערט. און נישט נאָר האָט ער זיי דערנעהנט צו אונז אַלעמען, ער האָט זיין אייגען שאַפען געלאָזט פון זיי בעפרוכפערט און פערוואָרצעלט ווערען... פאַרוואָס איז זיין שאַפען אין העברעאיש געווען רייכער. שפע'דיגער, ווי זיין יודיש שאַפען? ווייל אין דער העברעאישער קולטור זענען די וואָרצ לען זיינע געווען טיפערע, זאַפטיגערע, ווי אין יודיש, און וואָס טיפער, וואָס זאַפטפולער עס זענען די וואָרצלען, אַלץ רייכער, האָט ער אונז געוויזען, איז די פלאַנצונג...

ביאַליק האָט סימבאָליזירט און געפּרעדיגט דעם הויכען ווערט פון ירושה, דעם ווערט פון ירושה, וואָס לעבט און שאַפט, נישט פון טרוקענע און טויטע ביינער, און קיינער דאַרף נישט צו־הערען זיך אַזוי אויפמערקזאַם צו זיין צוואה־וואָרט, ווי דער יודישיזם, ווייל קיינער נויטיגט זיך נישט אַזוי שטאַרק, ווי ער, אין היסטאָרישע וואָרצלען און אין טיפע קוואַלען.

—=—

ענטוויקלונג און פּראָבלעמען פון דער א״י־ווירטשאַפט

אינטערעסאַנטער בעריכט פון ווירטשאַפטליכען א״י־ראַט אין לאָנדאָן

לאָנדאָן (יט״א) דער עקזעקוטיוו ־ קאָמיטעט פון ווירטשאַפטליכען א״י־ראַט אין ענגלאַנד (עקאָ־נאָמיס באָרד פאַר פּאַלעסטין), צו וועלכען עס גע־הערען צוו. אַנ. סער ראָבערט וואַלי־קאָהען, דזשעמס ראָטשילד, סער אַ. ד'אַבינגדור־גאָלדסמיד און ד״ר חיים ווייצמאַן האָט פערעפענטליכט אַ בעריכט, אין וועלכען עס ווערט געגעבען שטעלונג צו דער ווירט־שאַפטליכער לאַגע פון א״י און צו די פּראָבלעמען פון דעם א״י־ווירטשאַפט.

אין אַן'איבערבליק איבער דער איצטיגער ווירט־שאַפטליכער לאַגע ווערט אין בעריכט געזאָגט, אַז דער פאָרטשריט פון א״י האָט איבערגעשטיגען אויך די גרעסטע ערוואַרטונגען. פון אַ לאַנד, וואָס איז אַמאָליגע צייטען געווען פינאַנסירט אויס פילאַנטראָ־פּישע טעמים, איז א״י געוואָרען אַ לאַנד, וואָס איז אויפגעבויט אויף אַ ווירקליכען ווירטשאַפטליכען יסוד. אַזוי זענען היינט אין א״י געגעבען די בעסטע גאַראַנטיעס פאַר זיין פאָרטשרייטענדער ענטוויק־לונג.

די שנעלע ענטוויקלונג פון די לעצטע צוויי יאָהר האָט פונדעסטוועגען מיטגעבראַכט מיט זיך אייניגע בעאונרוהיגענדע ערשיינונגען. די ענטוויקלונג פון א״י, די אינדוסטרי און לאַנדווירטשאַפט זענען ערנסט פעדראָהט צוליבן אַרבייטער־מאַנגעל. דאָס איז א מניעה פאַר דער פּראָדוקטיווער פערווענדונג פון מיליאָנען, וועלכע זענען היינט דעפּאָנירט אין די א״י־באַנקען. די בעאונרוהיגונג גיט אויך א גרונד די שפּעקולאַציע, פערשידענע חסרונות פון קרעדיט־סיסטעם און דער איבערמעסיגער צושטראָם אין די שטעט.

די באָדען־שפּעקולאַציע (בוי באָדען און פּלאַנ־צונגס־באָדען) האָט אַ בעזונדערס אונגעוואונשענעם פערנעם אָנגענומען און אין אַרום תל־אביב. די פאַנ־טאַסטישע פרייזן, וואָס ווערן געצאָהלט אין אַזעלכע אַרט טראַנזאַקציעס, שטייגען ווייט איבער אַלע פער־נינפטיגע קאַלקולאַציעס פון צוקונפטיגע ענטוויק־לונגס־מעגליכקייטען און מוזען שליסליך פיהרען צו

גוואַלטיגע היזקות. א פיל בעסער פעלד פאַר אינ־וועסטיציעס וואָלט געווען די עפענונג און ענטוויק־לונג פון די אָפּגעשטאַנענע טיילען פון לאַנד, בע־זונדערס אַרום עזה און באר־שבע, ווען מען וואָלט דאָרט געקענט געפינען אין אַ גענוגענדער מאָס וואַ־סער פאַר אַן'אינטענסיווער בעווירטשאַפטונג פון באָדען. דאָס וואָלט געהאַט אַ גרויסע בעדייטונג פאַר א״י.

דער בעריכט פעראורטיילט אייניגע זייטען פון דער קרעדיט־בעוועגונג אין א״י, וועלכע קומט צום אויסדרוק אין איבערטריבענעם וועקסלען־אומלויף. זאָגאַר קליינע צאָהלונגען ווערען רעגולירט מיט וועקסלען אויף 4 אָדער 5 חדשים. דאָס דאָזיגע צאָה־לונגען־סיסטעם ווערט ערלייכטערט דורך דער אויס־סערגעוועהנליך גרויסע צאָהל באַנקען. וואָס בע־שטעהען אין א״י ווי עס ווערט בעריכטעט, האָבען סוף 1933 אין א״י עקזיסטירט 33 באַנקען. פיל פון זיי זענען געווען זעהר קליינע. די רעגירונג האָט שוין בעשטימט אַ קאָמיטעט, וואָס דאַרף מאַכען פאָרשלאָגען צו בעשרענקען דעם געברויך פון דער בעצייכנונג „באַנק" בלויז אויף אַזעלכע אונטער־נעהמונגען, וואָס קענען לויט זייער אַרט און אומ־פאַנג געבען די נויטיגע ערבות'ן.

דער בעריכט אונטערשטרייכט, אַז די קאָנצענ־טראַציע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין די שטעט גיט אַ גרונד צו וואָס ווייטער אַלץ גרעסערע בעאונרוהיגונג.

דער בעריכט גיט דאַן אַן'איבערבליק פון די אונ־טערנעהמונגען, וועלכע שטעהען אין פערבינדונג מיט'ן „עקאָנאָמיק באָרד פאַר פּאַלעסטין". צווישען די דאָזיגע אונטערנעהמונגען האָט די „פּאַלעסטיין קאָרפּאָריישען" אין 1934 געהאַט אַ ריינע הכנסה פון 11.390 פונט לגבי 8.589 פונט אין 1933. בע־דייטענדע פאָרטשריטען האָבען אויך געמאַכט די אונטערנעמונגען, אין וועלכע עס איז בעטייליגט די „פּאַלעסטיין קאָרפּאָריישען". צום 31־טען דעצעמ־בער 1934 האָט די „פּאַלעסטיין קאָרפּאָריישען" גע־

האָט פערטיילט צווישען פערשידענע אינדוסטריעלע און האַנדעלס ־ אונטערנעהמונגען אין א״י העכער 90 טויזענד פונט לאַנגטערמיניגע און 21 טויזענט קורצטערמיניגע קרעדיטען. די צענטראַל־באַנק פאַר קאָאָפּעראַטיווע אונטערנעהמונגען אין א״י האָט אין משך פון יאָהר 1934 ענטוויקעלט אַ ברייטע טע־טיגקייט און בעוויזען איהר ווירטשאַפטליכע נוצ־ליכקייט. 88 פּראָצענט פון איהרע קורצטערמיניגע קרעדיטען זענען געווען פערטיילט צווישען אַגראַר־קרעדיט ־ אַנשטאַלטען און לאַנדווירטשאַפטליכע קאָאָפּעראַטיוען. אין א״י האָט זיך מיט אַ בעזונ־דערן שוואונג ענטוויקעלט די קאָאָפּעראַטיווע בע־וועגונג.

סוף 1934 האָט די צאָהל רעגיסטרירטע קאָאָפּע־ראַטיוען בעטראָפען 623. עס איז אויך געמאַכט געוואָרען אַ התחלה פאַר דער אָרגאַניזירונג פון אַראַבישע קאָאָפּעראַטיוען, וועלכע בעשטעהען איצט אין אַ צאָהל פון 45, דערונטער דאָס רוב קרעדיט־קאָאָפּעראַטיוען.

א ווייטערער טייל פון בעריכט בעשעפטיגט זיך מיט די ווירקונגען פון דער איינוואַנדערונג אויף דער ווירטשאַפט פון א״י. די ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע אין א״י פאָדערט אַ שטייגענדע צאָהל קוואַליפיקאַצירטע אַרבייטער, ווערק־מייסטערס, שווייסערס, מאַשיניסטען א. אַ. זעהר פיל אַזעלכע אַר־בייטער געפינען זיך צווישען די יודען אין די לענ־דער, וואָס שטעלען צו די מעהרהייט יודישע עולים. אין א״י פעהלען גענוג געלעגענהייטען אויסצובילדען זיך אין די דאָזיגע אומנות'ן. עס וואָלט דעריבער געהאַט אַ גרויסע בעדייטונג פאַר דער א״י־אינ־דוסטריע און אויך פאַר דער יודישער בעפעלקערונג אין צענטראַל און מזרח־אייראָפּאַ, ווען מען וואָלט געקענט געפינען די וועגען און מיטלען, אַז די דער־צו צוגעפּאַסטע עולים זאָלען נאָך פאַר זייער אָנקום קיין א״י דורכמאַכען אַן'ענטשפּרעכענדע אויסביל־דונג.

—=—

מאַדאַם פּאָמפּאַדור

דאָס לעבען פון אַן'אָרים מיידעל, וואָס די וועלט האָט גע'שמט מיט איהר

פון ב. י. גאָלדשטיין

מאַדאַם דע שאַטערו האָט אויפגענומען דעם קע־ניג גלייך ווי קיין זאַך וואָלט נישט פּאַסירט. ביס־לעכווייז האָט זי צוריקגעוואונען איהר פריהערדיגע פּאָזיציע און האָט זיך נוקם געווען אָן די יעזואיטען זשישאָפען און קאַרדינאַלען), וואָס האָבען זי אַזוי שענדליך בעליידיגט אין מעץ.

אָבער זי האָט לאַנג נישט געקאָנט ציהען. זי איז פון דינט איהר נידערלאַגע אין מעץ קראַנק גע־וואָרען, און נאָך דעם ווי זי האָט גע'פועל'ט, אַז די אַלע, וואָס האָבען זי פערשעהמט, זאָלען בע־שטראָפט ווערען און פערטריבען ווערען פון הויף, איז זי געשטאָרבען.

דזשין אַנטאָנעט פּאַסאָן דע פּאָמפּאַדור

דעם 29־טען דעצעמבער, 1721, איז ביי די פּאַסאָנס געבוירען געוואָרען אַ מיידעל, וואָס מען האָט אַ נאָמען בעגעבען דזשיין אַנטאָנעט. ווען זי איז פינף יאָהר אַלט געווען, האָט זי שוין גע־וואוסט, אַז איהר פאָטער איז אַנגעשטעלט אין דער באַנק פון די פּאַרי ברידער אין פּאַריז, אָבער זי האָט נישט געוואוסט, אַז די פּאַרי ברידער האָבען זיך בעכאַפּט, אַז עפּעס איז נישט גלאַטיג ביי זיי אין די ביכער, האָבען זיי געבראַכט אַן'עקספּערט, וועלכער האָט אויסגעזאָגט דעם סוד, אַז — יאָ, עמיצער לאַטכענט געלט, און נאָך איידער מען האָט געוואוסט בעשטימט ווער עס איז שולדיג אין דעם, איז דער העהר פּאַסאָן אַנטלאָפען.

שפּעטער יאָהר האָט זיך דער העהר פּאַסאָן געוואַלגערט ערגעץ אין אויסלאַנד, נאָר אַז גאָט בענטשט עמיצען מיט אַ טאָכטער, ווען מען קיינער

קאָן נישט אָפּזאָגען, און מיט אַ ווייב, וואָס קאָן קיינעם נישט אָפּזאָגען — ווי עס האָט זיך געווייזעלט אויף זייער חשבון דער דיוק רישעליו — דאַרף מען זיך אייביג נישט וואַלגערען אין דער פרעמד. און ווען ער איז אַפילו געווען אין אויסלאַנד, האָט ער זיך אויך נישט בעדאַרפט זאָרגען פאַר זיין ווייב און קינדער. זיין פרוי האָט געהאַט א רייכען קרוב, אַ צינז־אויפמאָנער, טורנעהעם, וואָס איז געווען אי גוטהאַרציג און אי רייך, און ער האָט זיך שוין געזאָרגט פאַר די קינדער, אַנטאַנעט'ן האָט ער גע־לערנט זינגען, שפּילען דאַרפע, טאַנצען און דעקלאַ־מי־רען. צו אַכצעהן יאָהר האָט אַנטאַנעט געקענט טאַנצען, צייכענען, זינגען, שפּילען, דעקלאַמירען, פאָהרען רייטענדיג און זיך קליידען בעסער און שעהנער, ווי אירגענד וועלכע מיידעל אין פּאַריז. זי איז געווען עטוואָס העכער פון מיטעלוואוקס, שלאַנק. בויגזאַם און גראַציעז, איהרע האָהר זענען געווען ברוינליך, איהר מויל געשניצט, איהרע בעקלעך חנ'עוודיג, איהר הויט צאַרט, איהרע ליפּען אויסגעקאַרבט אין א שטילען, בעשיידענעם שמייכעל; נאָר איהרע אויגען האָבען נישט געהאַט קיין בעשטימטען קאָליר; אָבער פון זיי האָט אַרויסגעקוקט א חן, וואָס איז שווער צו מאָלען אין ווערטער.

ווען זי איז צוואַנציג יאָהר אַלט געוואָרען, האָט זי געהייראַט מיט איהרען אַ קרוב, לענאַרמאַן ד'אַטאָיל. דאָס איז זיכער געווען אַ קרומער שידוך, וואָרים לענערמאַן איז נישט געווען דער מאַנסביל, וואָס קאָן געפעלען ווערען אַ פרוי, אפילו ווען

זי איז נישט אַזוי שעהן ווי אַנטאָנעט. ער איז געווען נידעריג אין וואוקס, אַ רויטהאָריגער און אַ זעהר פּשוט מענשעל, אָבער דערפאַר איז ער געווען אַ גוטער און אין אַנטאָנעט'ן איז ער גע־ווען פערליבט ביז צום שטאַרבען. דערצו איז ער געווען אַ רייכער בחור, צו ווען איהר פאָטער האָט זיך געקאָנט צושאַרען און קריגען ביי איהם געלד אויף צו עפּענען אַ שענק. אַנטאָנעט האָט געפאָלגט וואָס איהר פאָטער האָט איהר געהייסען, און האָט חתונה געהאַט.

אָבער דער איידעם האָט אָפּגענאַרט דעם שווער. ווי נאָר ער האָט חתונה געהאַט מיט אַנ־טאָנעט'ן, האָט ער געזאָגט דעם שווער, אַז ער וויל מיט קיין שווינדלער קיין געשעפטען נישט האָבען, און דער שוויגער האָט ער געזאָגט, אַז ער וויל נישט, אַז אַ פרוי, וועלכע איז ביי איטליכען אין מויל, זאָל זיין אַן'אָפטער גאַסט ביי איהם. דעם 9־טען מערץ, 1741, האָט אַנטאָנעט חתונה געהאַט און איהר מאַן האָט פון איהרטוועגען קיין געלד נישט געקאַרגט; ער האָט זי אַרומגערינגעלט מיט אַלעם גוטען, האָט איהר אין פּאַריז געקויפט אַ שעהנע וואוינונג און גאָר אינגיכען האָבען צו איהר אָנגעהויבען אַריינצוקומען בעריהמטע פּער־זענליכקייטען, שרייבער, רעדנער און דיכטער. ביי איהר אין הויז האָט מען געקאָנט טרעפען וואָל־טער'ן מאָפּערטוי'ן, מאַליערן, מאָנטעסקי'ן און אַנ־דערע דיכטער און דראַמאַטורגען.

עס זענען געווען אָט די דערהויבענע געסט, וואָס האָבען איהר געמאַכט אַ נאָמען, און דער נאָמען האָט אָפּגעקלונגען אינ'ם פּאַלאַץ פון דער מאַדאַם דע מייאי. וועלכע איז געווען לואי דעם 15־טען'ס ערשטע מעטרעסע. די מאַדאַם האָט זיך אין איהר פעראינטערעסירט, געקומען הערען אַנ־טאָנעט'ן שפּילען דאַרפע, און איז אַזוי בעגייסטערט געוואָרען פון איהר טאַלאַנט און שעהנקייט, אַז

זי האָט זי שטאַרק געליבט פאַר איהרע פריינד אין הויף, וועלכע האָבען שוין וועגען דעם גערעדט מיט דער קעניגין.

איין הויפדאַמע האָט דערנאָך אָפּגעגעבען דער קעניגין אַזאַ גרוס פון אַנטאָנעט'ן: „זי איז בע־גאַבט מוזיקאַליש, זינגט אַ הונדערט פערשידענע לידער, זי קאָן שפּילען קאָמעדיע ביי זיך אין דער היים פונקט אַזוי גוט ווי אין דער אָפּערע".

איהר אָנקעל, דער רייכער צינזמאָנער, האָט אויסגעבויט פון איהרטוועגען אַ טעאַטערל, וואו זי פּלעגט שפּילען פאַר איהרע געהויבענע געסט, און אַלע האָבען צוגעגעבען, אַז זי איז אַ געבוי־רענע אַקטריסע.

צו איהרער אַ פאָרשטעלונג זענען איינמאָל געקומען עטליכע בערימטע פּערזענליכקייטען פון דעם קעניג'ס הויף. צווישען זיי איז אויך געווען דער דיוק רישעליו. ווען די הויפּלייט זענען צוריק געקומען, האָבען זיי זיך גאָר נישט געקאָנט אָפּ־לויבען פון איהר.

אַנטאָנעט איז געווען אויפ'ן העכסטען שטאַ־פּעל פון איהר גליק. זי איז געווען יונג, שעהן, רייך און בעוואונדערט פון איטליכען. זי האָט דעמאָלט געהאַט צוויי קינדער, אַ מיידעלע און אַ יונגעלע. דאָס יונגעל איז געשטאָרבען און עס איז איהר געבליבען די זעהר שיינע מיידעלע אַלעק־סאַנדרין. איהר מאַן האָט זי פערגעטערט און די פראַנצויזישע ליטעראַרישע גאַס פון פּאַריז האָט זי בעוואונדערט. אָבער אַנטאָנעט האָט זיך נישט געפיהלט גליקליך. אַן'אַלטע טרעפערקע האָט גע־זאָגט איהר מוטער, אַז אַנטאָנעט וועט זיין אַ קע־ניגס געליבטע. האָט זיך איהר געוואָלט, אַז דאָס זאָל באַלד געשעהן. איצט, נאָר איצט, וואָלט אַ קעניג בעדאַרפט זי דערזעהן. איצט וואָלט ער פון איהר שעהנקייט און איהרע אַנדערע מעלות פער־כאַפּט געוואָרען.

(פאָרטזעצונג קומט)

בעגעגענט אין בעסאראביען

זיגמונד פיינמאנ'ס צוויי ברידער

פון לודוויג זאַץ

איך מוטשע זיך מיט מיין ווייב שוין א יאָהר צוואַנציג, און עפּעס איז מיר נישט גלאַט, וואָס פון איהר טאַטענס זייט האָט זי גאָר קיין משפחה נישט.

און א סימן האָב איך, — אז ווען זי זאָל האָבען משפחה — איז ווי געשיקט זיך, אז דורך די גאַנצע 20 יאָהר, האָט זיך נישט געפונען א פעטער, וואָס זאָל שרייבען, אז ער „דאַרף א צוויי טויזענט דאָלאַר", אָדער א מוהמע, וואָס דאַרף כאָטש „א טויזענטער חתונה צו מאַכען א טאָכטער", אָדער עפּעס א שוועסטער־קינד זאָל נישט שרייבען, אז „ער איז אָפּגעברענט געוואָרען, און ער דאַרף דאָס שטיבעל צוריק אויפבויען". — אָט אַזוי ווי עס טוט מיין משפחה?

אז מען פערלאַנגט נישט קיין געלט. האָט מען נישט קיין משפחה, און אויב זי האָט נישט קיין משפחה, פון וואַנען ווייס איך, אז זי האָט געהאַט א טאַטען?

יאָ, מען האָט מיר דערצעהלט, אז איהר טאַטע איז געווען זיגמונט פיינמאַן, א גרויסער אַקטיאָר, אָבער ווי אַזוי זאָל איך דאָס גלויבען, אז איך זעה נישט קיין משפחה?

דאַרף איך ערשט פאָהרען קיין רומעניע זיך איבערצייגען, אז זיגמונט פיינמאַן איז טאַקע יאָ געווען מיין שווער, און אז גאַנץ בעסאַראַביע איז פערפלייצט מיט מיין ווייבס משפחה.

און הערט וואָס עס קען זיך טרעפען:

מיר קומען קיין יאַסי אויף צוויי פאָרשטעלונגען. אין א צווייטען טעאַטער דאָרטען שפּילט מישא פישזאָן, און זיינע אַנ'אַקטריסע ווערט קראַנק, מען מוז זי באַלד אַוועקנעהמען אין שפּיטאָל אריין.

מען ברענגט אריין די אַקטריסע אין שפּיטאָל, קומט צו איהר צו א מיידעל, א דאָקטאָרשע. און, ווי דער שטייגער איז אין א שפּיטאָל, הויבט מען פריהער אָן דעם קראַנקען צו נודיען מיט פראַגען: ווען איז ער געבוירען געוואָרען? מיט וואָס בעשעפטיגט ער זיך? איז די מאַמע זיינע געשטאָרבען פון קאַנסער? צי האָט דער טאַטע נישט געהאַט קיין טובערקולאָז? און נאָך אַזעלכע פראַגען, וואָס גיבען דעם קראַנקען צו אַזוי פיל מוט, אז ער וואָלט שוין ניכער געוואָלט שטאַרבען.

די יונגע דאָקטאָרשע האָט דערהערט, אז די פרוי איז א יודישע אַקטריסע, צינדט זיך אין איהר אָן א פונק פון אַנגעוועהטאָגטער בענקשאַפט, און די דאָקטאָרשע דערצעהלט דער אַקטריסע, אז זי האָט אַמאָל געהאַט א פעטער מיט א מוהמע, גרויסע קינסטלער אין אַמעריקע.

די אַקטריסע זיפצט און דראַפּעט זיך אויף די גלייכע ווענט, און אָט־אָט דאַרף מען איהר מאַכען אַנ'אָפּעראַציע אויף שלעפּע־קישקע און יערע מינ.ט איז מעצעהלט, אָבער פאַר העפליכקייט טוט זי אָן אַנ'אַקטיאָרסקען שמייכעל אויף איהר פּנים און פרעגט דער דאָקטאָרשע מיט א קרעכץ:

— ווי אַזוי האָט געהייסען אייער פעטער?

— זיגמונט פיינמאַן, און מיין מוהמע דינא פיינמאַן. מען זאָגט מיר, אז זיי זענען אַמאָל געווען גרויסע אַקטיאָרען, אָבער איך האָב זיי קיינמאָל נישט געקענט.

— אויב אַזוי, — גיט די אַקטריסע ווידער א קרעכץ ווי א קימפּעטאָרין, — האָט איהר דאָך היינט משפחה אין יאַסי, — לודוויג זאַץ, אַנ'אַמעריקאַנער שוישפּילער, שפּילט דאָ היינט און זיין ווייב איז זיגמונט פיינמאַנס א טאָכטער.

פאַר דאַנקבאַרקייט האָט די יונגע דאָקטאָרשע געזעהען, אז מען זאָל די אַקטריסע וואָס גיכער צושניידען, און באַלד ווי מ'איז פערטיג געוואָרען מיט דער אָפּעראַציע, איז די דאָקטאָרשע געלאָפען זוכן איהר פעטערס קינד.

מיר האָבען פון דער גאַנצער מעשה גאָרנישט געוואוסט, נאָר ווי מיר זענען אַזוי געזעסען אין א קאַפע, פאַר דער צווייטער פאָרשטעלונג, קומט אריין א מיידעל פון א יאָהר 28. פון איהר אויסזעהען האָט מען באַלד דערקענט, אז זי איז נישט גלאַט אַזוי א קליינשטעטלדיג מיידעל, נאָר אָדער עפּעס אַנ'אַרטיסטקע, אָדער גלאַט אַזוי אַנ'אינטעליגענטקע פון הויכען שטאַנד.

איך זעה, ווי זי סוד'עט זיך מיט דער קאַסירשע, און יענע ווייזט אָן אויף אונזער טיש.

דאָס מיידעל קומט צו צו אונז מיט א פּנים פון א מת, מיט אויגען פערלאָפענע און ליפּען, וואָס ציטערען פאַר שרעק. זי געהט גלייך צו צו מיין פרוי און גיט א ווילדען איינגעהאַלטענעם געשריי:

— איהר זענט מיין פעטערס טאָכטער! איך בין אייער קוזינע! מיין טאַטע הייסט ישכר פיינמאַן.

און נאָך איידער מיר האָבען צייט זי גוט צו בעטראַכטען, פאַלט זי אַרויף אויף מיין ווייב און צעוויינט זיך אויף א הויכען קול. און מיין ווייב נעהמט וויינען פאַר „אַקאָמפּאַנימענט" און מיין 6־יעהריגע טעכטערל נעהמט וויינען, ווייל זי איז א פרוי, און אז צוויי פרויען וויינען, דאַרף זי אויך וויינען.

און איך זיץ צווישען די דריי ווייבער און ווייס נישט וואָס צו טון: זאָל איך וויינען — בין איך נישט קיין מאַן; זאָל איך נישט וויינען — בין איך נישט קיין מענש.

און מען נעהמט זיך דורכרידען און מען הויבט אָן דערצעהלען זיך זאַכען, וואָס ביידע האָבען בלויז געהערט און קיינמאָל נישט געזעהען, און אַזוי ווי מיר זאָגען, אז מאָרגען וועלען מיר זיין אין קישענעוו, לויפט דאָס מיידעל אַרויס אָהן א זייט־געזונט און שיקט אַוועק א טעלעגראַמע איבער גאַנץ בעסאַראַביע, אַנזאָגענדיג, אז „לודוויג זאַץ, וועלכער שפּילט די וואָך אין אייערע שטעטלעך, איז דער איידעם און זיין ווייב איז די טאָכטער פון זיגמונט פיינמאַן".

מעהר האָב איך נישט געדאַרפט, גאַנץ בעסאַראַביע איז געוואָרען מיינע מחותּנים.

מיר זענען אָנגעקומען קיין קישענעוו ארום 4 א זייגער פאַרנאַכט, ווען די אָקטאָבער־זון נעהמט זיך שוין באַלד געהן שלאָפען. אָבער דערזעהענדיג מיך אין שטאָט, איז די זון געל־רויט געוואָרען, האָט אַרויסגעוואָרפען איהרע לעצטע גאָלדענע שטראַהלען און איז אַרונטער דאָרט הינטער דעם גרויסען קלויסטער.

דער ווינט האָט גענומען בלאָזען און זינגען אין די אויערען, און די געפאַלענע הערבסט־בלעטער האָבען גענומען טאַנצען א קאַראַהאָד.

וואָס ווייטער מיר געהען אריין אין שטאָט, און די אַלטע, זעהר אַלטע פערהויקערטע הייזקעס זענען מיר אַנטקעגענגעקומען, אַלץ קעלטער איז געוואָרען.

דער נאָמען „קישענעוו" דערוועקט אין מיר שטענדיג א טיפען אומעט, ווען מען דערמאָהנט די שטאָט, רוקט זיך שטענדיג אונטער דאָס וואָרט „חורבן".

מיר האָבען זיך אָפּגעשטעלט אויף עפּעס א מאָרנער ברייטער, דערשראָקענער גאַס, מיט הייזער דערשראָקענע. גלייך ווי די פענסטער וואָלטען מורא געהאַט אַרויסצוקוקען אין גאַס אריין, האָט מען זיי דרויסען געמאַכט א הויכע וואַנט, מיט א ברייטען אייזערנעם טויער און ערשט אין הויף שטעהען אַרום און אַרום נידעריגע הייזקעס, און די פענסטער טוליען זיך צו איינס צום אַנדערען און זענען צופרידען, וואָס די הויכע וואַנט גיט אַכטונג אויף זיי.

(סוף פון דעם אַרטיקעל מאָרגען)

ווייסע הענטשקעס און רויטע הענטשקעס

האָבען אַמאָל געשפּילט די גרעסטע ראָלע אין פּאָליטיק און אין דער מאָדע

פון קלאַראַ לעווין

פערשידענאַרטיג און אינטערעסאַנט איז די געשיכטע פון די הענטשקעס. ווי עס ווייזט אויס זענען די הענטשקעס אַזוי אַלט ווי די מענשהייט. שוין ביי די גריכען געפינען מיר, אַז זיי האָבען געוואוסט פון הענטשקעס. מען דערצעהלט וועגען דעם גריכ'שען פיינשמעקער אַנאַקסאַרכאָס, וואָס האָט זיך געפונען אין דער סוויטע פון אַלעקסאַנדער מוקדון, אַז ער איז געווען אַזאַ מפונק, אַז די שקלאַפען זיינע האָבען געמוזט אָנטון הענטשקעס איידער זיי האָבען זיך גענומען קנעטען דאָס טייג פאַר זיין ברויט. אָבער אַפילו נאָך פאַר דעם האָט מען שוין פון הענטשקעס געוואוסט אין פאַר צייטיגען עגיפּטען, ווייל אין דעם קבר פון פרעה טוט־אַנכאַמען האָט מען צווישען אַנדערע זאַכען אויך געפונען הענטשקעס.

נאָכדעם ווי גריכענלאַנד איז אונטערגעגאַנגען און רוים איז געפאַלען און די קריסטליכע רעליגיע האָט זיך אָנגעהויבען ווייט פערשפּרייטען איבער דער וועלט, האָבען די קריסטליכע גלחים אָנגעהויבען טראָגען הענטשקעס ביי די גאָטעסדינסטען אין דער קירך. געהייסען האָט עס, אַז דער גלח מוז ברענגען דעם קרבן צו גאָט מיט ריינע הענט.

שוין באַלד דעמאָלט האָט מען אָנגעהויבען טראָגען זעהר קאָסטבאַרע און לוקסוריעזע הענטשקעס. ווען עס איז געשטאָרבען ריטשאַרד גרייווסענד, דער בישאָף פון לאָנדאָן, האָט ער נאָך זיך איבערגעלאָזען אָהן א שיעור הענטשקעס מיט וואונדערליכע שטיקערייען און בעזעצט מיט פילפאַרביגען עמאַיל. אין יענער צייט האָט די הענטשקע געשפּילט אַזאַ וויכטיגע ראָלע אַלס טייל פון דער קליידונג, אַז ריטשאַרד לייבען האַרץ, דער קעניג פון ענגלאַנד, איז געפאַנגען געוואָרען נאָר אַ דאַנק זיינע הענטשקעס. ריטשאַרד לייבען־האַרץ איז געווען איינער פון די אָנפיהרער פון די צלם־טרעגער, וואָס זענען אַוועק קיין פּאַלעסטינע אויסלייזען יעזוס קבר פון די הענט פון די מאַכמעדאַנער. ווען ער האָט זיך אומגעקעהרט פון דעם קרייץ־צוג און האָט פערבלאָנדזשעט אויפ'ן געביט פון שונא, האָט מען איהם דאָרט דערקענט אָן די קאָסטבאַרע הענטשקעס, וואָס ער האָט געטראָגען און מען האָט איהם גענומען געפאַנגען.

אין 1165 זענען הענטשקעס שוין געווען אַזוי פערשפּרייט, אַז אין שאָטלאַנד, איז שוין דעמאָלט געגרינדעט געוואָרען דער ערשטער פעראיין פון הענטשקע־מאַכערס, פינף־און דרייסיג יאָהר שפּעטער האָבען די פראַנצויזישע הענטשקע־מאַכערס געגרינדעט דעם צווייטען פעראיין.

ביז צום 11־טען און 12־טען יאָהרהונדערט האָבען נאָר מענער געמעגט טראָגען הענטשקעס מיט ווייסע מאַנקעטען, ענליך צו די וואָס דאַמען טראָגען היינט צו טאָג. אָבער דעמאָלט האָבען אַזוינע הענטשקעס געטראָגען בלויז ריטער ביים פעכטען. אין יענער צייט, ווען דאָס געזעץ האָט פאָרגעשריבען אַלע בירגער וואָס זיי מעגען און וואָס זיי טאָרען נישט טון, זענען אויך געווען געזעצען וואָס האָבען פאָרגעשריבען וועלכע קליידער מענשען מעגען יאָ און וועלכע זיי טאָרען נישט טראָגען. וועגען הענטשקעס איז דעמאָלט געווען א געזעץ, אַז קאָסטבאַרע הענטשקעס מעגען טראָגען נאָר די פון הויכע שטאַנדען. אַ פויער דאַגעגען האָט אין גאַנצען נישט געטאָרט טראָגען קיין הענטשקעס מיט פינגער, נאָר אַזאַ אין וועלכער ער האָט געקאָנט בעהאַלטען די גאַנצע פויסט.

אַזוי ווי אין מיטעל אַלטער האָבען זעהר ווייניג מענשען געקאָנט שרייבען און מען האָט געדאַרפט האָבען אַ זאַך, וואָס זאָל דינען פאַר א סימן, אַז איינער וויל עפּעס איבערגעבען א צווייטען אָדער אָנטון כבוד אַ צווייטען, זענען הענטשקעס געוואָרען אַ סימבאָל. איין דייטשער קעניג האָט געוואָלט לאָזען וויסען זיינע אונטערטאַנען, אַז ער האָט א געוויסען ריטער בעלוינט, האָט ער איהם דערלאַנגט איינע פון זיינע רויטע הענטשקעס, וואָס ער האָט געטראָגען. מיט דער צייט איז אויך געוואָרען אַ מנהג, אַז ווען אַ קעניג האָט געוואָלט בעווילליגען אַ שטאָט, אַז זי זאָל מעגען האָבען ביי זיך א מאַרק צום האַנדלען, האָט ער יענער שטאָט איבערגעשיקט אַ הענטשקע.

די גרעסטע ראָלע האָט די הענטשקע געשפּילט אין דעם לעבען פון די ריטער. ווען איינער האָט אַ צווייטען דערלאַנגט א קלאַפּ מיט א הענטשקע, האָט דאָס געהייסען, אַז ער בעליידיגט איהם און יענער דאַרף איהם דערפאַר אַרויסרופען צו א דועל. ביז דעם נייצעהנטען יאָהר הונדערט האָט עס נאָך אין ענגלאַנד געהייסען, אַז ווען מען וואַרפט־צו דעם קעניג די הענטשקע, צווייפעלט מען אין זיין רעכט. ווען מען האָט מאַריא סטואַרט, די קעניגין פון שאָטלאַנד געפיהרט צום עשאַפאָט, האָט זי אויסגעטון איהר הענטשקע און זי אוועקגעגעבען. דערמיט האָט זי געמיינט אויסצודריקען, אַז זי גיט אויך אויף איהר קעניגליך רעכט.

אויך אין דער וויסענשאַפט האָט אַמאָל די הענטשקע געשפּילט א ראָלע. ווען א געלערנטער האָט אין מיטעלאַלטער מיט ערפאָלג דורכגעמאַכט דעם דאָקטאָר־עקזאַמען, האָט מען איהם אַלס „פערלאָבטער פון דער וויסענשאַפט" דערלאַנגט אַזאַ ספּעציעלען „דאָקטאָר" הוט און אויך אַ פּאָר הענטשקעס.

די רייכע פרויען פון מיטעלאַלטער האָבען אויף הענטשקעס אויסגעגעבען פערמעגענס. אַנדערע האָבען מיט זייערע הענטשקעס געשטעלט אין קאָן דאָס לעבען פון זייערע פערעהרער. אַזוי, למשל, דערצעהלט מען וועגען דער דאָנא אַנא דע מאַנדאַזאַ, אַז ווען זי האָט איינמאָל בייגעוואוינט א פאָר שטעלונג פון חיות וואָס מען האָט געגעבען פאַר דעם קעניג פון קאַסטיליע, האָט זי געוואָלט אויספּרובען דעם מוט פון איהרען א פערעהרער דערמיט, וואָס זי האָט איהר הענטשקע אַריינגעוואָרפען אין דער לייבען־שטייג און געוואָלט זעהען צי איהר פערעהרער וועט אַריינשפּרינגען אַהין און די הענטשקע פאַר איהר צוריק אַרויסקריגען.

מיט דער צייט האָט מען די הענטשקעס אָנגעהויבען צו פּאַרפיומירען. עס האָט אָבער לאַנג נישט גענומען און די פאַרפיומירטע הענטשקע איז געוואָרען אַ געפעהרליכע וואַפע מיט וועלכער מען האָט שונאים אַריבערגעפּעקעלט אויף יענער וועלט. היסטאָריקער דערצעהלען, אַז נאָך אין יאָהר־טויזענט האָט דער דייטשער קייזער אָטאַ שוין געוואוסט וואָס מען קאָן טון מיט א פּאָר פערגיפטעטע הענטשקעס. צווישען זיינע געליבטע האָט זיך געפונען איינע, וואָס איז אויף איהם געוואָרען צו אייפערזיכטיג, זי איז איהם דעריבער דערעסען געוואָרען און ער האָט געוואָלט פון איהר פּטור ווערען. האָט ער איהר איינמאָל צוגעשיקט א מתנה אַ פּאָר פערגיפטעטע הענטשקעס און אַזוי שנעל ווי זי האָט זיי אָנגעטון איז זי פער'סמ'ט געוואָרען. און אין עטליכע מינוט אַרום איז זי שוין געווען טויט.

אין דעם זעכצעהנטען יאָהרהונדערט האָט מען זיך געהאַט אַזוי צוגעוואוינט צו הענטשקעס, אַז מען האָט זיי נישט אויסגעטון אַפילו ביינאַכט ווען מען איז געגאַנגען שלאָפען. דער פראַנצויזישער פילאָזאָף און עסעאיסט פון יענער צייט, מאָנטען, שרייבט אַז ער קאָן זיך פונקט אַזוי ווייניג בעגעהען אָהן זיינע הענטשקעס ווי אָהן זיינע הענט.

אין לויף פון אַכצעהנטען יאָהרהונדערט זענען די הענטשקעס שטאַרק פערנאַכלעס'גט געוואָרען. אין נייצעהנטען יאָהרהונדערט זענען זיי אָבער נוידער ארייו. אין דער מאָדע די וועלט־בעריהמטע יודיש־פראַנצויזישע שוישפּילערין סאַראַ בערנאַרד איז געווען די ערשטע איינצופיהרען די מאָדע פון טראָגען זעהר לאַנגע הענטשקעס. ווי מען זאָגט, האָט זי איינגעפיהרט לאַנגע הענטשקעס, ווייל זי אַליין האָט פערמאָגט זעהר דינע און העסליך־קנאָכיגע אָרעמס.

— — —

די געשיכטע פון דער „דרייפוס-אפערע"

פון מ. יאַרבלום

— 3 —

און די דאָזיגע „וויסענשאַפטליכע" פּלאַמעריי איז געוואָרען דער יסוד פון דער בעשולדיגונג פון אַזאַ גראַנדיעזען פּראָצעס, וואָס האָט אויפגערעגט די גאַנצע וועלט!!! אַפילו דאָס געריכט גופא, וואָס איז בעשטאַנען פון מיליטער־לייט, געשטימט געגען דרייפוסן האָט נישט געהאַט קיין געדולד צו הערען ביז צום סוף די דאָזיגע גאַלימאַטיע! און די מיליטער שעפען האָבען זיך שוין דערשראָקען — עס בלייבט דאָך גאָרנישט געגען דעם בעשולדיגטען — האָט מען תיכף פּאַבריצירט אַ רייה פאַלשע דאָקומענטען, נאָר וואָס האָבען קיין שום שייכות נישט צו דרייפוסן און מען האָט אויף אַ געהיימען אופן — דאָס וואָס איז לחלוטין נישט געזעצליך — בעאיינפלוסט די שופטים, מען האָט זיי איינגערעדט, אַז מען איז איבערצייגט, אַז עס איז קיין ספק נישט פאַרהאַן, אַז דרייפוס איז אַ פעררעטער!

נישט דרייפוס און נישט זיין פערטיידיגער האָבען וועגען די דאָזיגע מאַכינאַציעס נישט געוואוסט — און דרייפוס איז אַנערקענט געוואָרען פאַר שולדיג און פעראורטיילט געוואָרען, — ער איז פערשיקט געוואָרען אויפ'ן טייוועל אינזעל. עס איז אמת, אַז דרייפוס איז פערמשפט געוואָרען נישט בלויז אויפ'ן סמך פון דער עקספּערטיזע — דער פּסק דין איז אַרויסבעקומען געוואָרען דורך פאַלשקייטען און אומגעזעצליכקייטען, נאָר עס איז אָבער זיכער, אַז אָהן די רעזולטאַטען פון דער עקספּערטיזע פון „באָרדעראָ", וואָלט צו קיין פּראָצעס נישט געקומען.

דאָס האָבען פערשטאַנען די פריינד פון דרייפוסן, די וואָס זענען געווען איבערצייגט אין זיין אומשולד. אָבער, דעמאָלס האָט בכלל קיינער נישט געוואוסט וועגען די פאַלשע דאָקומענטען, וואָס מען האָט אויף אַ געהיימען אופן געוויזען די ריכטער, אַזוי אַז אַלע בעמיהונגען זענען געמאַכט געוואָרען אין דער ריכטונג פון „באָרדעראָ". די בעדייטענדסטע ראָלע האָט אין קאַמף פאַר'ן אמת געשפּילט בלי ספק בערנאַרד לאַזאַר. דאָס איז געווען אַ טאַלאַנטפולער, טעמפּעראַמענטפולער שרייבער, שוין גוט בעקאַנט אין די ליטעראַרישע קרייזען — אַ הייסער יוד — האָט ער מוטיג זיך אַריינגעוואָרפען אין קאַמף געגען דער אַנטיסעמיטישער וואַקכאַנאַליע. בערנאַרד לאַזאַרן איז געלונגען איבערצוצייגען אין דרייפוסעס אומשולד עמיל זאָלא און אַנדערע וויכטיגע פערזענליכקייטען, וואָס האָבען אָנגעהויבען פאָרשען אַלע דאָקומענטען און צוקוקען זיך צו די מאַכינאַציעס פון די מיליטער־לייט און קלעריקאַלען.

אין נאָוועמבער 1896 האָט בערנאַרד לאַזאַר אַרויסגעלאָזט אַ בראָשור איבער דער דרייפוס אַפערע; אין דער דאָזיגער בראָשור זענען געווען אָבגעדרוקט די מיינונגען פון צוועלף בעקאַנטע ספּעציאַליסטען — פאָרשער פון כתב יד; פראַנצויזען, שווייצער, בעלגיער, ענגלענדער, דייטשען און אַמעריקאַנער.

די דאָזיגע ספּעציאַליסטען־עקספּערטען האָבען פלייסיג שטודירט דעם „באָרדעראָ" און דרייפוסעס כתב יד און האָבען צוגעשיקט זייערע תשובות.

דער פראַנצויז קרעמיע־זשאַמען ערקלערט, אַז נישט דרייפוס האָט געשריבען דעם באָרדעראָ. דאָס זעלבע דער צווייטער פראַנצויז גוסטאַוו ברידיע; היפר שווייצער — די רוזשמאַן שרייבט: איך בעהויפּט אַז דרייפוס איז אין קיין שום פאַל נישט דער מחבר פון דעם דאָקומענט; דער צווייטער שווייצער מאַריא ערקלערט, אַז די עהנליכקייט צווישען דרייפוסעס כתב יד און דעם באָרדעראָ, איז זעהר אויבערפלעכליך, דאָס, וואָס איז כאַראַקטעריסטיש אין ביידע האַנדשריפטען איז גראַד פערשידענאַרטיג; דרייפוס האָט נישט געשריבען דעם „באָרדעראָ". דער בעלגיער, דע מאַרגעץ — ביידע האַנדשריפטע שטאַמען פון צוויי פערשידענע הענד; דער ענגלענדער וואַלטער גרעי־ בירש — איך האַלט, לויט מיין געוויסען, אַז דער קאַפּיטאַן דרייפוס האָט נישט געשריבען דעם דאָקומענט: דער צווייטער ענגלענדער גירען — די זעלבע מיינונג; דער דריטער ענגלענדער שאַלינג — אויך דאָס זעלבע; דער אַמעריקאַנער קאַרוואַלהא: — דער „באָרדעראָ" האָט נישט געקענט געשריבען ווערען פון קאַפּיטאַן דרייפוס; דאָס זעלבע דער צווייטער אַמעריקאַנער אַמעס, און דער דייטש, פרייער, און צום סוף דער לעצטער, דער שווייצער הירסט — די זעלבע מיינונג.

אַלע צוועלף געלערנטע און אַנערקענטע ספּעציאַליסטען, וואָס האָבען אויף אַנ'אומפּאַרטייאישען אופן געמאַכט די עקספּערטיזע, זענען אַלזאָ געקומען צום זעלבען רעזולטאַט: דער „באָרדעראָ" איז נישט געשריבען געוואָרען פון דער האַנד פון דרייפוסן; און דער דאָזיגער „באָרדעראָ" איז דאָך געווען דער איינציגער דאָקומענט, וואָס האָט אַרויסגערופען די בעשולדיגונג אין דעם פּראָצעס!

גאָר אַנ'אינטערעסאַנטע זאַך מיט'ן דאָזיגען „באָרדעראָ" — די צוועלף עקספּערטען, וואָס זענען איינינג אין דעם, אַז דאָס איז נישט דער כתב יד פון דרייפוסן, געהען זיך פונאַנדער וועגען דעם האַנדשריפט־כאַראַקטער פון „באָרדעראָ".

(ווייטער קומט)